

**UCHWAŁA NR XXXI/305/2020
RADY MIEJSKIEJ W OGRODZIĘNCU**

z dnia 29 grudnia 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata
2021-2027**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2020r. poz.1876)

**Rada Miejska w Ogrodzieńcu
uchwala co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2021-2027 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej

Małgorzata Janoska

Załącznik do uchwały Nr XXXI/305/2020
Rady Miejskiej w Ogrodzieńcu
z dnia 29 grudnia 2020 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY OGRODZIENIEC NA LATA 2021-2027

2020

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	13
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	13
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	14
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ	14
4. ZASOBY MIESZKANIOWE	18
5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	20
6. EDUKACJA I WYCHOWANIE	25
7. KULTURA, SPORT I REKREACJA	26
8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	29
9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	35
10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	41
11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	42
12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY	43
13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	57
14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”	59
15. ANALIZA SWOT	73
16. WNIOSKI Z DIAGNOZY	76
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	78
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	94
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	95
SPIS TABEL I WYKRESÓW	99

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Strategia została przygotowana na lata 2021-2027. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu

o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Transport i komunikacja; Sytuacja demograficzna i Problem starzenia się, Zasoby mieszkaniowe; Gospodarka i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Kultura, sport i rekreacja; Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Bezpieczeństwo publiczne; Pomoc społeczna i wsparcie rodziny oraz Aktywność obywatelska.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2021-2027 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2021-2027 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030.

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Cele te są następujące: 1. wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego

i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027.

Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2027 oraz uzasadnienie wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2027: 1. Bardziej inteligentna Europa, 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskomisyjna Europa, 3. Lepiej połączona Europa, 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, 5. Europa bliżej obywateli. Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej, tj. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2027 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa.

W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju

Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego + i Funduszu Spójności. Proponowane **programy operacyjne** obejmują: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury, nauki i edukacji oraz spraw społecznych, program(-y) operacyjny(-ne) w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności oraz rozwoju cyfrowego, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, program operacyjny w zakresie województw wschodniej Polski, program operacyjny w zakresie wspierania regionów z deficytem/obszarów słabszych gospodarczo, program operacyjny Pomoc Techniczna oraz 16 regionalnych programów operacyjnych.

W okresie programowania 2021-2027 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadoptowanie się do nowych warunków.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030 jest dokumentem, który wyznacza kierunki rozwoju regionalnej polityki społecznej. Zawiera on m.in. obszerną diagnozę sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa śląskiego, misję, cele strategiczne i kierunki działań.

Kierunki działania zakładają: wspieranie rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu, wzmacnianie funkcji opiekuńczej i wychowawczej rodzin, promowanie rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju, wzmacnianie rodzin wielodzietnych, pomocy dzieciom zgłoszonym do przysposobienia i przysposobionym, w tym przeciwdziałanie ich ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, diagnozowanie i monitorowanie sytuacji rodzin w województwie śląskim, kreowanie polityki senioralnej celem zaspokojenia potrzeb osób starszych i umożliwienia wykorzystania ich zasobów dla rozwoju społeczności lokalnych, rozwijanie opieki środowiskowej w społecznościach lokalnych ukierunkowanej na wsparcie niesamodzielnych seniorów, tworzenie sieci wsparcia opartych na zasobach indywidualnych (rodzina, otoczenie) i zasobach instytucjonalnych, niwelowanie barier w dostępie seniorów do rynku dóbr i usług, promowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, propagowanie idei i działań służących korzystaniu z potencjału seniorów oraz więzi między pokoleniowych, organizowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego pracowników systemu pomocy i integracji społecznej

oraz instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz podnoszenie standardu i jakości świadczonych usług.

Za ważne uznano również: rozwijanie działalności terapeutycznej regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych, wspieranie aktywności zawodowej i przeciwdziałanie bezrobociu, integrację społeczno-zawodową osób z niepełnosprawnościami, wzmacnianie bazy instytucjonalnej systemu pomocy i integracji społecznej oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, diagnozowanie warunków oraz jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i społecznie wykluczonych, tworzenie programów wsparcia, rozwijanie podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej, wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej w regionie, zwiększenie roli ekonomii społecznej i solidarnej w życiu mieszkańców i instytucji publicznych województwa śląskiego, prowadzenie edukacji publicznej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków i alkoholu oraz uzależnieniom behawioralnym, wzmacnianie oddziaływań profilaktycznych, procesu leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych i ich rodzin, badanie i monitorowanie problemów związanych z używaniem narkotyków i alkoholu oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Ogrodzieniec jest gminą miejsko-wiejską, położoną w województwie śląskim, w powiecie zawierciańskim. W obrębie powiatu zawierciańskiego graniczy z miastem Zawiercie a także gminami: Kroczyce, Łazy, Pilica oraz gminą Klucze w powiecie olkuskim, w woj. małopolskim.

Gmina zajmuje powierzchnię 85,69 km², co stanowi 8,54% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 10 sołectw: Fugasówka-Markowizna, Giebło, Giebło-Kolonia, Gulzów, Kiełkowice, Mokrus, Podzamcze, Ryczów, Ryczów-Kolonia, Żelazko-Śrubarnia. Siedziba władz gminy znajduje się w Ogrodzieńcu.

Obszar gminy zlokalizowany jest na granicy dwóch mezoregionów: Wyżyny Częstochowskiej i Obniżenia Górnej Warty (Wyżyna Woźnicko-Wieluńska), w środkowej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Charakterystyczny dla gminy Ogrodzieniec jest wyżynny krajobraz z lasami, polami oraz licznymi ostańcami skalnymi. Najwyższym wzniesieniem jest Góra Zamkowa wznosząca się na 515,5 m. nad poziom morza. Obszar Gminy znajduje się w granicach Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, a jednocześnie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd.

Historię gminy dokumentują zachowane zabytki, świadczące o jej długiej historii i kulturze. Do najciekawszych zabytków w gminie zaliczają się ruiny średniowiecznego zamku z tzw. systemu Orlich Gniazd w miejscowości Podzamcze, Kościół parafialny pw. św. Jakuba Starszego w Gieble, XII wieczny, wybudowany w stylu romańskim – jeden z najstarszych kościołów wiejskich w Małopolsce; Kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego z XVIII wieku, w Ogrodzieńcu.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Gmina Ogrodzieniec posiada korzystny zewnętrzny układ komunikacyjny. W centrum miasta krzyżują się 2 drogi wojewódzkie (nr 790 i 791) relacji Dąbrowa Górnicza – Pilica oraz Zawiercie – Kraków. Sieć komunikacyjną gminy uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne. Drogi gminne mają łącznie 73 km i wszystkie są utwardzone.

Ogrodzieniec położony jest w odległości ok. 8 km od Zawiercia, 50 km od Katowic i 60 km od Częstochowy. Natomiast od Krakowa dzieli go ok. 70 km.

Usługi komunikacji publicznej w gminie realizuje Zakład Komunikacji Miejskiej w Zawierciu Sp. z o.o., firma transportowa Gonpol Sp. j. z Pilicy oraz firma przewozowa Jaw Bus z Podzamcza.

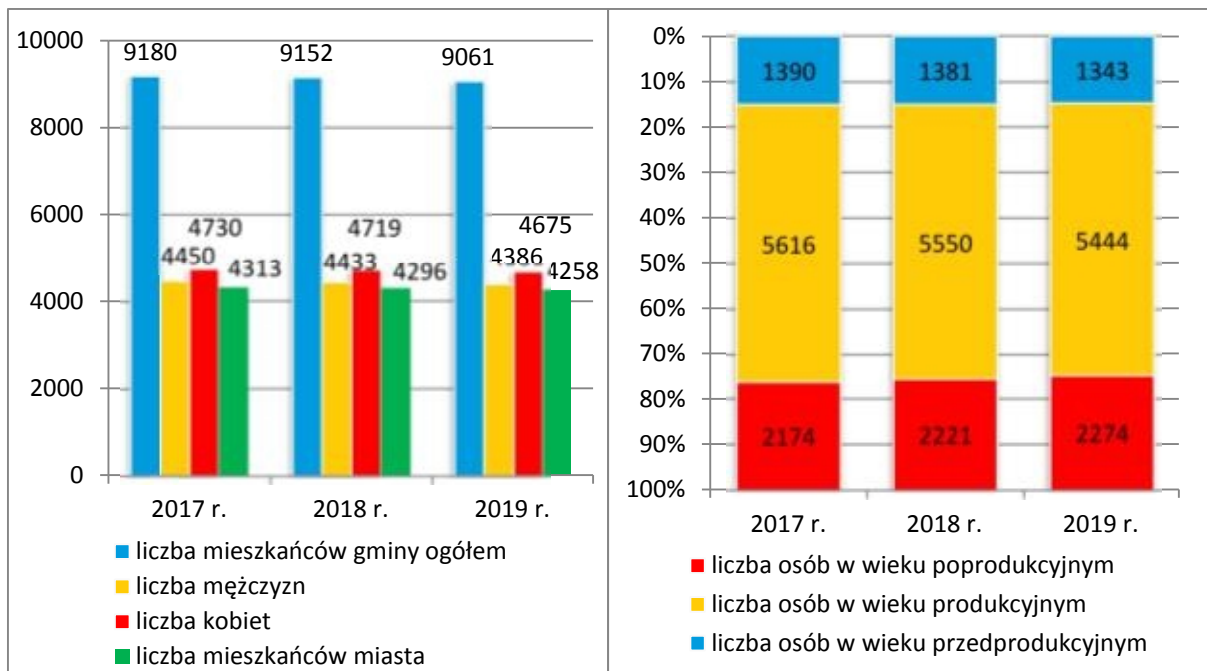
W 2018 roku oceniono, że transport publiczny w gminie nie jest dostosowany do potrzeb mieszkańców. W szczególności brakowało komunikacji w Józefowie, a do miejscowości: Kiełkowice, Giebło, Mokrus, Śrubarnia, Gulzów, Żelazko, Ryczów, Ryczów Kolonia liczba połączeń była niewystarczająca. W 2019 roku zbiorowy transport publiczny w gminie był modernizowany.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba ludności gminy stale zmniejszała się (z 9.180 w 2017 r. do 9.061 w 2019 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety. W 2019 roku 47% ludności gminy mieszkało w mieście.

W analizowanym okresie systematycznie malała liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, rosła natomiast liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

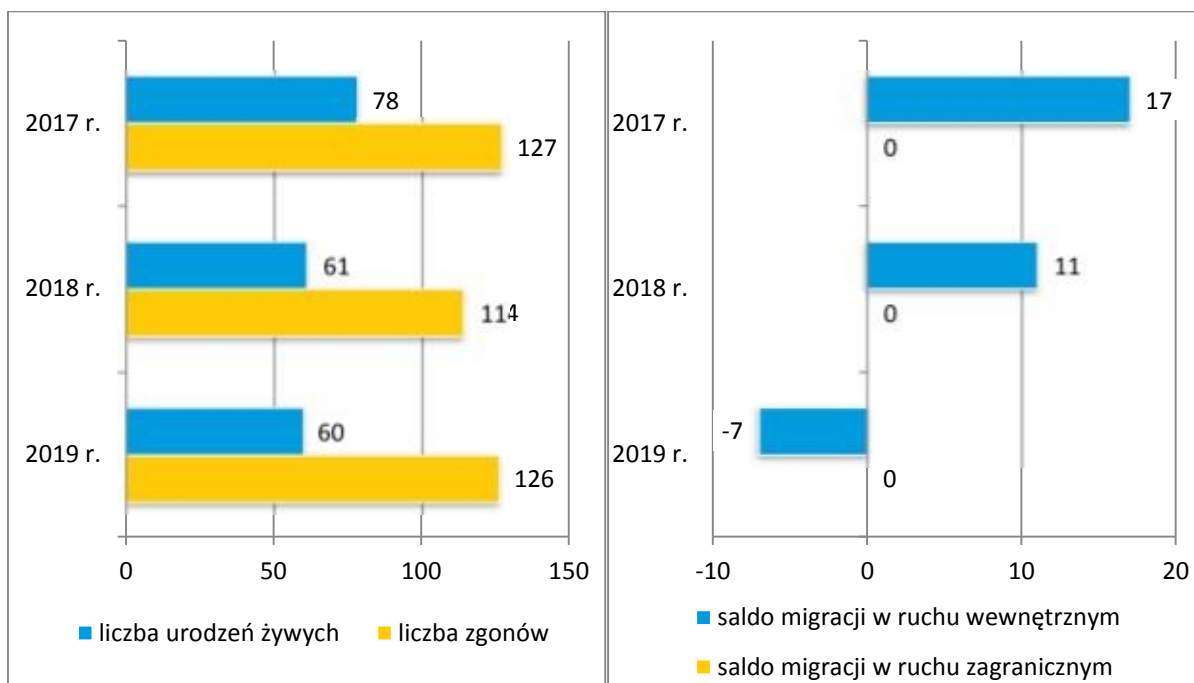
Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2017-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 przyrost naturalny w gminie był ujemny (-49 w 2017 r., -53 w 2018 r., -66 w 2019 r.). Z kolei saldo migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym, w latach 2017-2018 było dodatnie (+17 w 2017 r., +11 w 2018 r.), a w 2019 roku ujemne (-7).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2017-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy zwrócić uwagę na systematycznie rosnący udział osób starszych w populacji gminy. W analizowanym okresie współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi zwiększał się z roku na rok (28,9 w 2017 r., 29,9 w 2018 r. i 31,2 w 2019 r.), podobnie jak odsetek osób w wieku 65+ wśród ogółu mieszkańców gminy (19,6 w 2017 r., 20,1 w 2018 r., 20,8 w 2019 r.) Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatek i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje

się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie 2020-2025 będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedołęstwu, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W gminie Ogrodzieniec do najistotniejszych problemów dotyczących seniorów zalicza się: niski standard życia, utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych, w tym do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz samotność.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu wspiera seniorów poprzez m.in. kierowanie do domów pomocy społecznej, usługi opiekuńcze, pomoc finansową, a także pomoc w postaci posiłków i ułatwianie dostępu do placówek wsparcia. Ośrodek prowadzi również Dzienny Dom Senior+, do którego w 2019 roku uczęszczało 15 osób starszych, a także realizuje na ich rzecz programy: „Spiżarnia Caritas” i „Na codzienne zakupy”, mające na celu pomoc osobom ubogim, a w szczególności najuboższym seniorom; oba programy polegały na pomocy żywnościowej.

Ponadto gmina zawarła porozumienie w sprawie kierowania osób z terenu gminy Ogrodzieniec do „Genesis” Dziennego Domu Pomocy z miejscami hostelowymi i sekcją usług opiekuńczych w Witowie (gmina Irządze). Z oferty placówki mogą korzystać osoby niesamodzielne, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki i wsparcia.

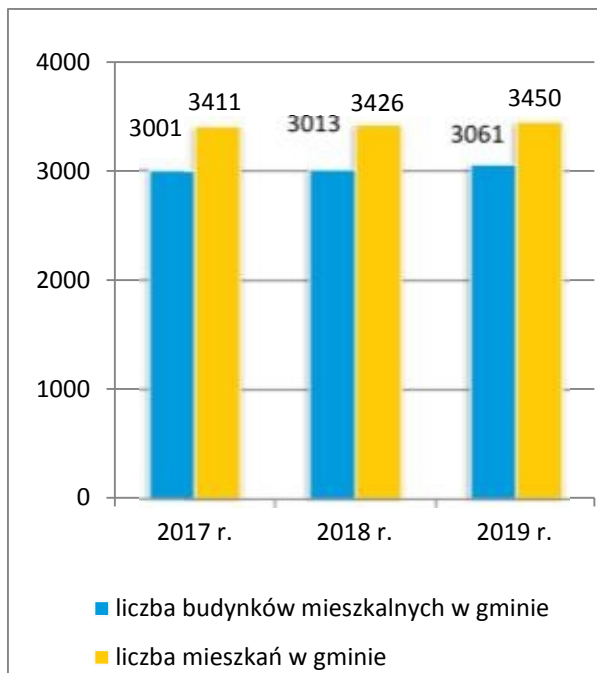
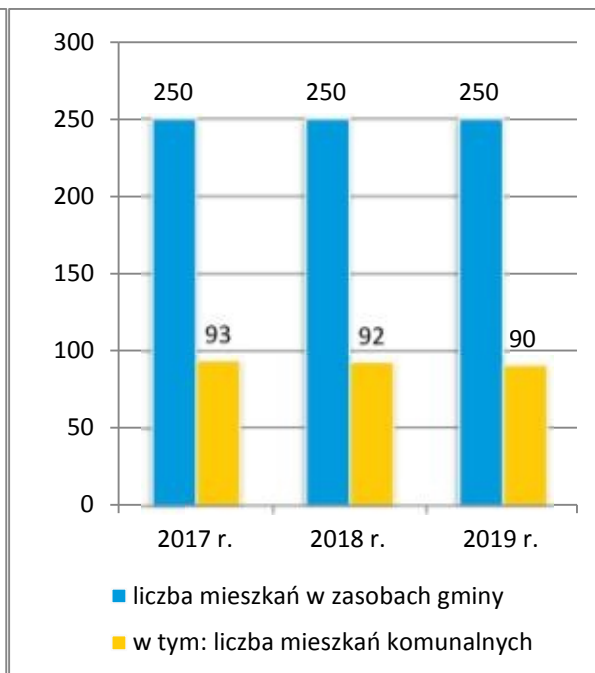
Seniorzy z gminy mają możliwość udziału w licznych przedsięwzięciach kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych, m.in. w organizowanych przez gminę imprezach okolicznościowych i integracyjnych dla mieszkańców. W organizowanej przez OPS Wigilii dla starszych i samotnych w 2019 roku wzięło udział 113 osób.

Na terenie gminy działają także inne podmioty świadczące i mogące, w razie potrzeby, świadczyć wsparcie seniorom. Są to m.in.: Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Koło w Ogrodzieńcu, Stowarzyszenie Nobilito, a także koła gospodyń wiejskich oraz działający przy Domu Kultury Uniwersytet Trzeciego Wieku.

4. ZASOBY MIESZKANIOWE

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba mieszkań w gminie zwiększała się z roku na rok (z 3.411 w 2017 r. do 3.450 w 2019 r.). Z kolei z danych Urzędu Miasta i Gminy Ogrodzieniec wynika, że w latach 2017-2019 liczba mieszkań pozostających w zasobach gminy utrzymywała się na stałym poziomie (po 250), natomiast liczba wydzielonych spośród nich mieszkań komunalnych była na zbliżonym poziomie (93 w 2017 r., 92 w 2018 r., 90 w 2019 r.). Warto dodać, że w latach 2017-2019 liczba wniosków od osób oczekujących na mieszkanie komunalne z zasobów gminy wyniosła odpowiednio 4, 8 i 7.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2017-2019**Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2019**

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miasta i Gminy Ogródzieniec.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2018 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 98,1% mieszkań w mieście oraz 96% na obszarze wiejskim gminy, łazienkę posiadało 91,3% mieszkań w mieście oraz 87% na wsiach, a centralne ogrzewanie 71,4% mieszkań w mieście oraz 78,5% na wsiach. Na terenie gminy jest także sieć gazowa – korzystało z niej 54% mieszkańców miasta i 44,4% mieszkańców wsi.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe oraz dodatki energetyczne. Są to świadczenia pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

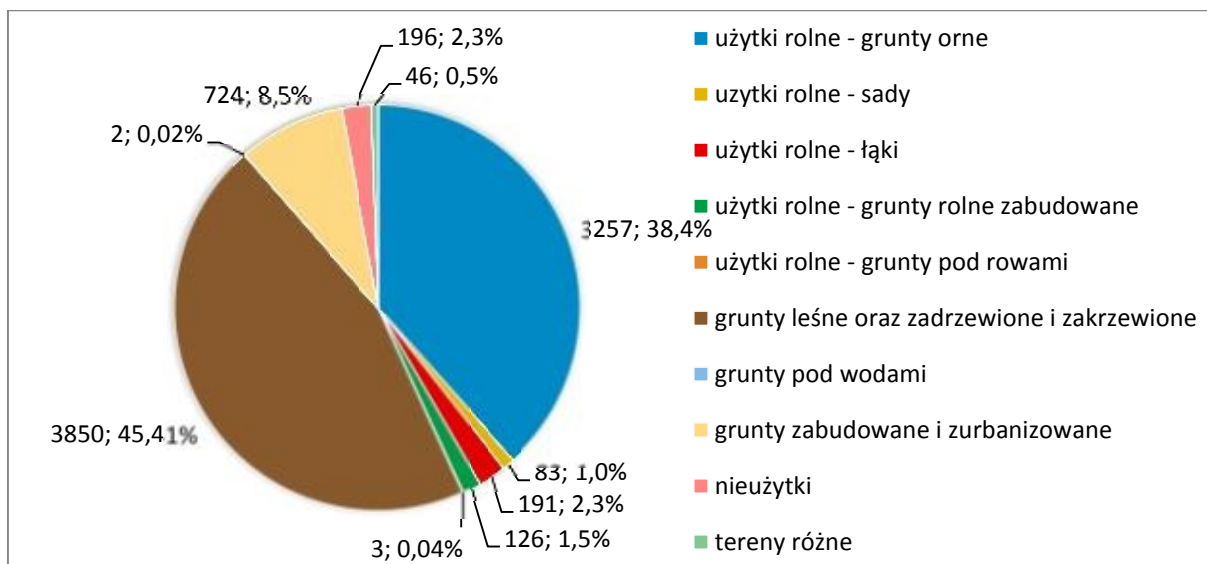
Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	39	30	24
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	63.263	48.240	47.852
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	3	2	1
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)	489	192	125

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Ogrodzieniec jest gminą o charakterze rolniczym, a jej dominującą funkcją jest turystyka. W strukturze użytkowania gruntów dominują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (45,41%), natomiast użytki rolne zajmują 43,2% obszaru, w tym grunty orne (38,4%) a łąki (2,3%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

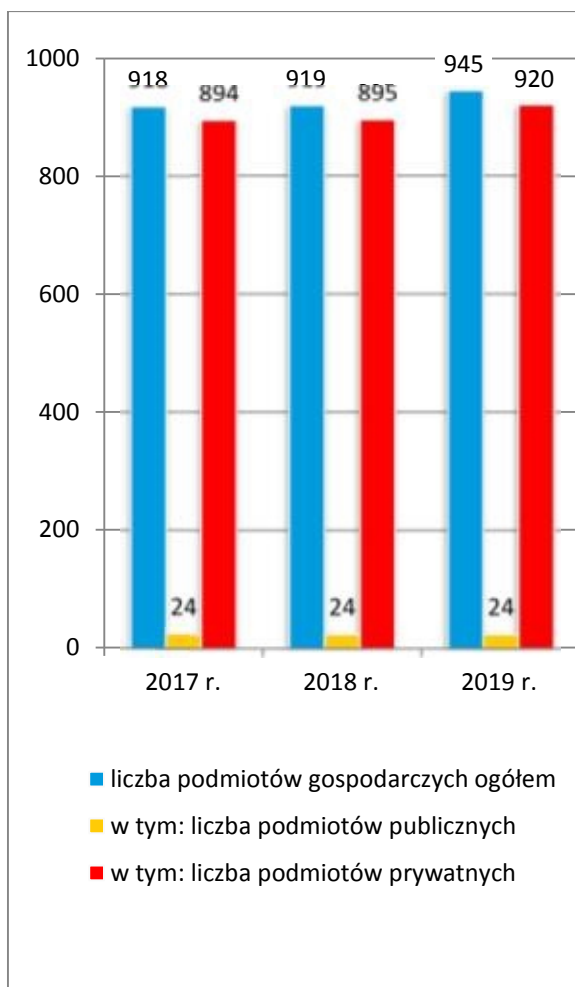
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na terenie gminy występują gleby niskich klas bonitacyjnych. Około 70% gleb należy do klas bonitacyjnych V i VI; grunty klasy IV stanowią 28,3% powierzchni, natomiast gleby klasy III tylko 1,7% powierzchni. Z punktu widzenia

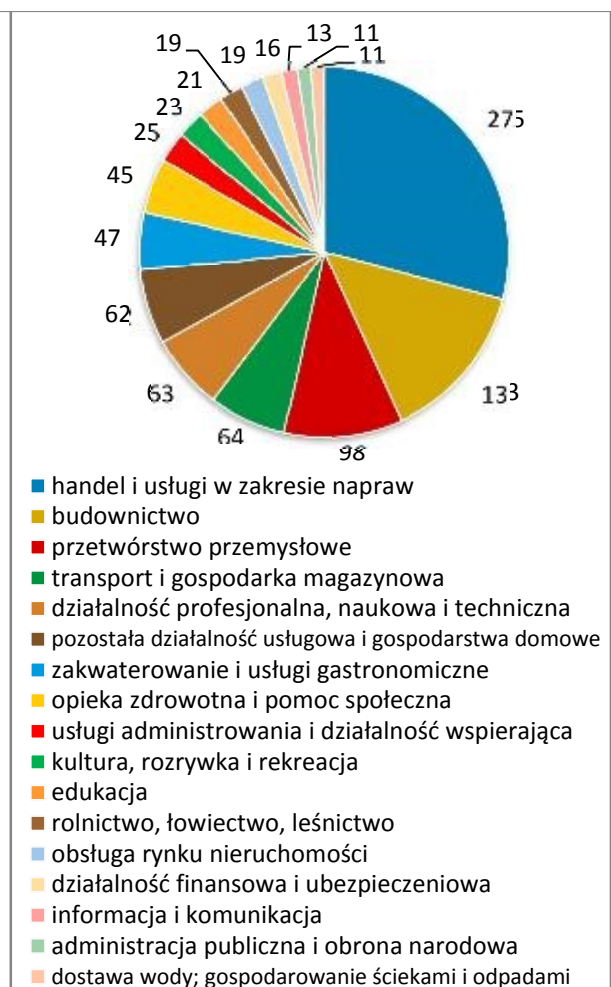
rolniczej przydatności najżyźniejsze gleby w gminie występują w północnej i północno-wschodniej części gminy w miejscowościach: Giebło, Kolonia Giebło, Mokrus, Kiełkowice, Ryczów, Żelazko i w samym Ogrodzieńcu.

W latach 2017-2019 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (z 918 w 2017 r. do 945 w 2019 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (894 w 2017 r., 895 w 2018 r., 920 w 2019 r.). W 2019 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej prowadzonej w gminie były: handel i usługi w zakresie napraw (275 podmiotów), budownictwo (133) i przetwórstwo przemysłowe (98). Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2017-2019

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku

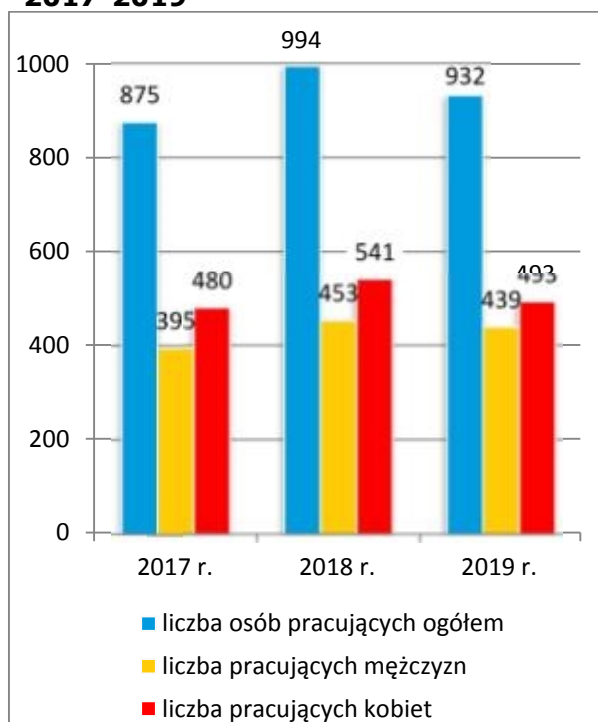
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Ogrodzieniec ulegała wahaniom (875 w 2017 r., 994 w 2018 r., 932 w 2019 r.; liczba osób pracujących na 1.000 mieszkańców wyniosła odpowiednio 95, 109 i 103). Z kolei liczba osób bezrobotnych w gminie systematycznie zmniejszała się (z 282 w 2017 r. do 188 w 2019 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (170 w 2017 r., 129 w 2018 r., 103 w 2019 r.).

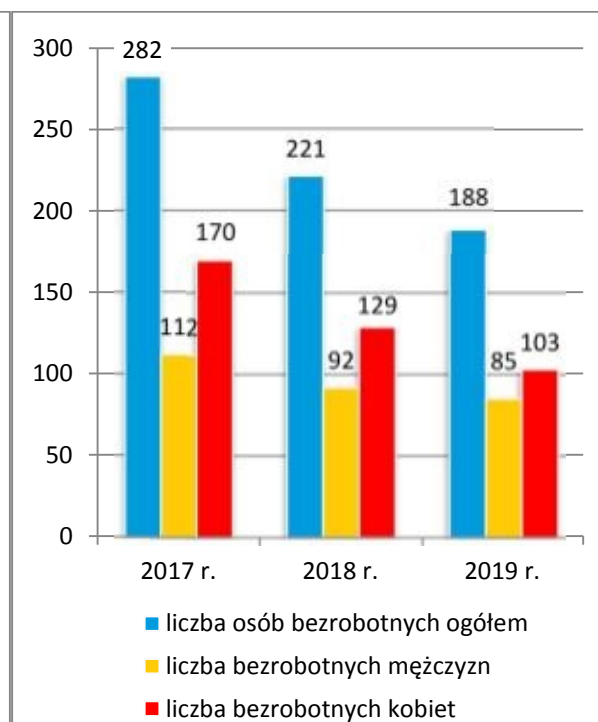
W latach 2017-2019 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym stale zmniejszał się (5% w 2017 r., 4% w 2018 r., 3,5% w 2019 r.).

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2017-2019*

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2017-2019

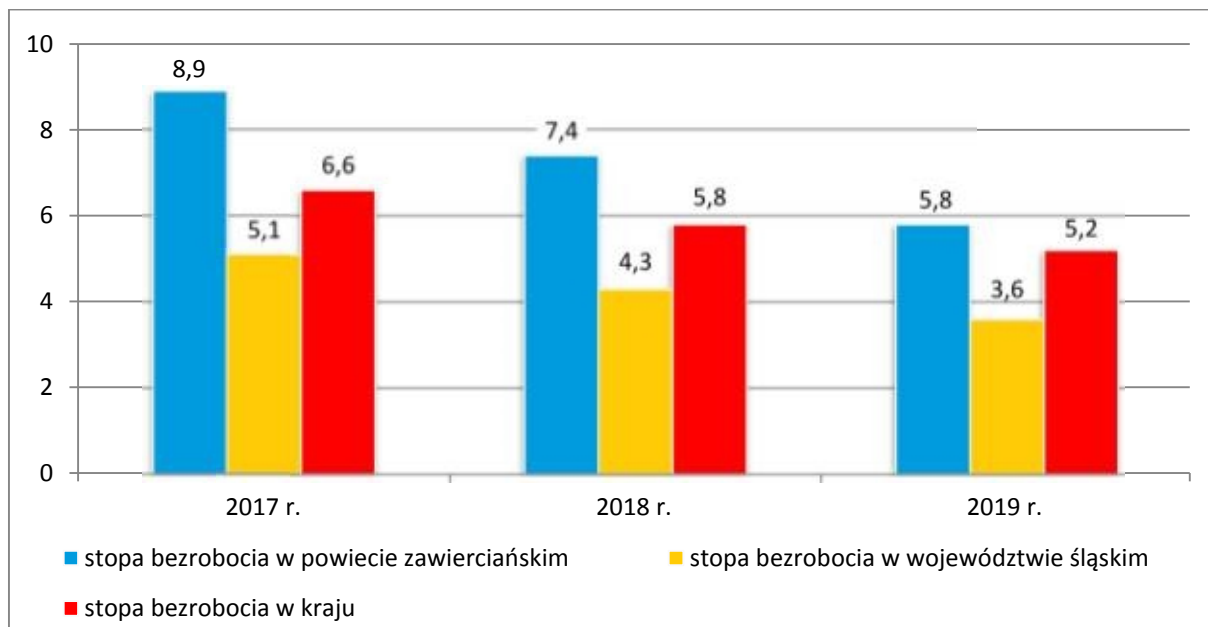

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2017-2019 stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim była wyższa niż w województwie śląskim i wyższa niż w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim, w województwie śląskim i w kraju w latach 2017-2019 (w %)

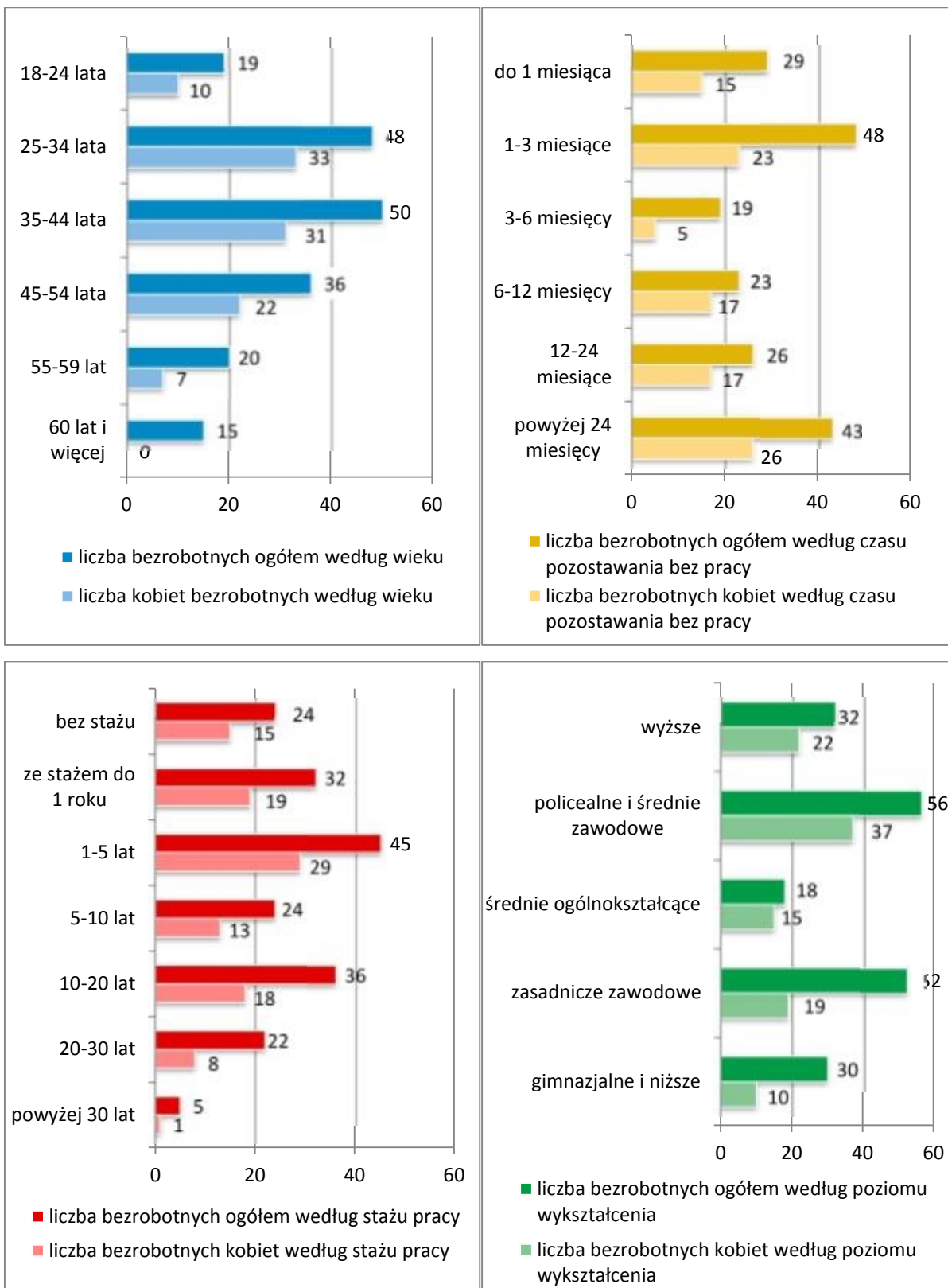

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2019 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 35-44 lata (50 osób, w tym 31 kobiet) i w wieku 25-34 lata (48 osób, w tym 33 kobiety), osoby pozostające bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy i więcej (łącznie 69 osób, w tym 43 kobiety), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (45 osób, w tym 29 kobiet), a także osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (56 osób, w tym 37 kobiet) oraz zasadniczym zawodowym (52 osoby, w tym 19 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu.

6. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Ogrodzieniec funkcjonują 4 szkoły podstawowe (w tym 1 szkoła niepubliczna) oraz 1 przedszkole. Przy szkołach podstawowych działają oddziały przedszkolne. W październiku 2020 roku w gminie otwarto żłobek „Jurajskie Maluszki”.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Przedszkole Publiczne w Ogrodzieńcu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ogrodzieńcu	ul. Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. S. Żeromskiego w Ogrodzieńcu w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Ogrodzieńcu	ul. Kościuszki 67, 42-440 Ogrodzieniec
3.	Szkoła Podstawowa w Gieble	ul. Edukacyjna 6, 42-440 Giebło
4.	Szkoła Podstawowa w Ryczowie	ul. Armii Krajowej 26, 42-440 Ryczów
5.	Szkoła Podstawowa Fundacji Elementarz w Podzamczu	ul. Szkolna 6, 42-440 Podzamcze

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

W roku szkolnym 2019/2020 do szkół podstawowych na terenie gminy uczęszczało 625 uczniów, a do przedszkola i oddziałów przedszkolnych łącznie 251 dzieci. W roku szkolnym 2019/2020 gmina zatrudniała 103 nauczycieli (w tym 86 w szkołach i 17 w przedszkolach). Podane dane wskazujące liczby uczniów i nauczycieli dotyczą wyłącznie placówek prowadzonych przez gminę, a więc bez Szkoły Podstawowej Fundacji Elementarz.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego i pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy logopedy i doradcy zawodowego.

Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań – tematyczne, artystyczne i sportowe, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze. Szkoły prowadzą także lekcje na temat uzależnień

i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych.

7. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Ogrodzieniec są Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu oraz Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna. Ośrodek prowadzi działalność kulturalną, z zakresu upowszechniania i tworzenia kultury i sztuki; sportowo-rekreacyjną i turystyczną; zajmuje się organizacją wypoczynku; ochroną dóbr kultury, dziedzictwa narodowego i regionalnego, także promocją tradycji kulturowych gminy i jej mieszkańców oraz nawiązywaniem kontaktów i prowadzeniem współpracy z artystami, twórcami i instytucjami kultury w kraju i za granicą.

W strukturach MGOKiS działają: Zespół Mażorettek „Fantazja”, zespoły wokalnie-instrumentalne (Zespół Seniorzy, Zespół Echo) i ludowe (Zespół Folklorystyczny „Wrzos”, Zespół „Ryczowianki”), sekcje Uniwersytetu Trzeciego Wieku (literacka, wokalna, historyczna, gimnastyczna, fotograficzna), Uniwersytet Dziecięcy, orkiestry (Młodzieżowa Orkiestra Dęta Ogrodzieniec, Orkiestra OSP Ryczów, Orkiestra OSP Giebło) oraz Studio Wyobraźni. Ponadto Ośrodek współpracuje z kołami gospodyń wiejskich w Gulzowie i Żelazku, kołami zainteresowań (wędkarze, pszczelarze), współorganizuje zajęcia nauki gry na instrumentach dętych, skrzypcach, zajęcia baletowe oraz zajęcia plastyczne. Dom Kultury jest także wydawcą „Gazety Ogrodzienieckiej” – lokalnego periodyku informacyjno-promocyjnego.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do jej zadań należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku księgozbiór biblioteki liczył 52.226 woluminów, liczba czytelników wyniosła 1.362, a liczba

wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 19.045 woluminów. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet. Na wyposażeniu biblioteki są 23 komputery podłączone do sieci Internet, w tym 16 dostępnych dla czytelników. Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Ogrodzieńcu posiada 4 filie w: Cementowni, Gieble, Podzamczu i Ryczowie.

Obok podstawowej działalności Biblioteka prowadzi działania kulturalno-oświatowe i promocyjne. Należą do nich głównie wystawy, ekspozycje związane z promocją książki, rocznicami państwowymi i literackimi, organizowane są również spotkania autorskie, konkursy, warsztaty i lekcje biblioteczne. Placówka bierze również udział w projekcie pn. „Dyskusyjne Kluby Książki”, będącym elementem wieloletniego ogólnopolskiego programu promocji czytelnictwa, objętego patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Biblioteka aktywnie promuje czytelnictwo poprzez m.in. udział w takich akcjach jak: „Cała Polska czyta dzieciom”, „Narodowe Czytanie”, „Mała książka – Wielki człowiek”, „Noc Bibliotek”.

Ofertę kulturalną w gminie uzupełnia działalność Spółki Zamek (spółka prawa handlowego gminy Ogrodzieniec), która obok działalności kulturalnej i muzealnej zajmuje się również świadczeniem usług turystycznych, hotelowych, gastronomicznych, rozrywkowych, organizacją imprez plenerowych, a także prowadzeniem działalności handlowej.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Miejsko Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 24, 42-440 Ogrodzieniec
	Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Filia biblioteki w Ogrodzieńcu „Wiek”	Cementownia, ul. Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec
	Filia biblioteki w Gieble	Giebło, ul. Dworska 4, 42-440 Ogrodzieniec
	Filia biblioteki w Podzamczu	Podzamcze, ul. Szkolna 6, 42-440 Ogrodzieniec
	Filia biblioteki w Ryczowie	Ryczów, ul. Armii Krajowej 26, 42-440 Ogrodzieniec

3. Zamek

ul. Kościuszki 66,
42-440 Ogrodzieniec

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Gmina Ogrodzieniec posiada różnorodny kalendarz imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Do ważniejszych imprez organizowanych w gminie należą: Święto Gminy Ogrodzieniec, Koncert Karnawałowy, Jarmark Wielkanocny, Jarmark Bożonarodzeniowy, Imprezy zamkowe. W Ogrodzieńcu obchodzone są także rocznice wydarzeń historycznych i patriotycznych, jak Święto Konstytucji 3 Maja, Święto Niepodległości, Święto Wojska Polskiego oraz święta okolicznościowe jak: Dzień Matki, Dzień Dziecka, Walentynki. Pod patronatem Burmistrza Miasta i Gminy Ogrodzieniec odbywają się również: Turniej piłki halowej strażaków ochotników, Turniej tenisa stołowego, Turniej siatkówki, Zawody sportowo-pożarnicze.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Hala sportowa	ul. Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Boisko sportowe „Orlik”	ul. Kościuszki 67, 42-440 Ogrodzieniec
3.	Boisko szkolne	Podzamcze, ul. Szkolna 6, 42-440 Ogrodzieniec
4.	Boisko szkolne	Ryczów, ul. Armii Krajowej 26, 42-440 Ogrodzieniec
5.	Boisko szkolne	Giebło, ul. Edukacyjna 6, 42-440 Ogrodzieniec

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Gmina Ogrodzieniec położona w samym centrum malowniczej Jury Krakowsko-Częstochowskiej posiada szczególne walory, zarówno przyrodnicze jak i kulturowe, które przesądzają o jej turystycznej atrakcyjności. Dominantą gminy i zarazem największą atrakcją są okazałe ruiny XIV wiecznego zamku w Podzamczu zbudowanego przez ród Włódków na Górze Janowskiego, na Szlaku Orlich Gniazd. Inne atrakcje gminy to m.in. prehistoryczne grodzisko na Górze Birów, ruiny XVIII

wiecznej prochowni w Ogrodzieńcu, ruiny strażnicy w Ryczowie, dworek szlachecki w Gieble, a także liczne zabytki sakralne – kościoły i kapliczki; m.in.: kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Ogrodzieńcu, Sanktuarium Matki Bożej Skałkowej w Podzamczu, kościół p.w. Św. Jakuba Apostoła z XIII w. z plebanią w Gieble. Szczególny krajobraz gminy, ze skalistymi wzgórzami, jaskiniami i wapiennymi ostańcami zachęca do spacerów i wycieczek. Przez gminę przebiegają liczne trasy rowerowe, szlaki piesze i konne, ścieżki dydaktyczne a także unikalne tereny do wspinaczki skałkowej.

8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Ogrodzieniec funkcjonują 2 zakłady opieki zdrowotnej i działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie

lp.	nazwa jednostki	adres jednostki
1.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 23, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Diagnostyki Medycznej „Endoscopica” w Ogrodzieńcu, Zbigniew Rok	ul. Kościuszki 102, 42-440 Ogrodzieniec
3.	Apteka w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 26, 42-440 Ogrodzieniec
4.	Apteka „Zdrowe Ceny” w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 17, 42-440 Ogrodzieniec

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej była wyższa niż w latach 2017-2018 (26.221 w 2017 r., 26.356 w 2018 r., 33.270 w 2019 r.), podobnie jak liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (35.374 w 2017 r., 34.698 w 2018 r., 40.915 w 2019 r.). Na terenie gminy brakuje takich lekarzy specjalistów, jak: diabetolog i endokrynolog.

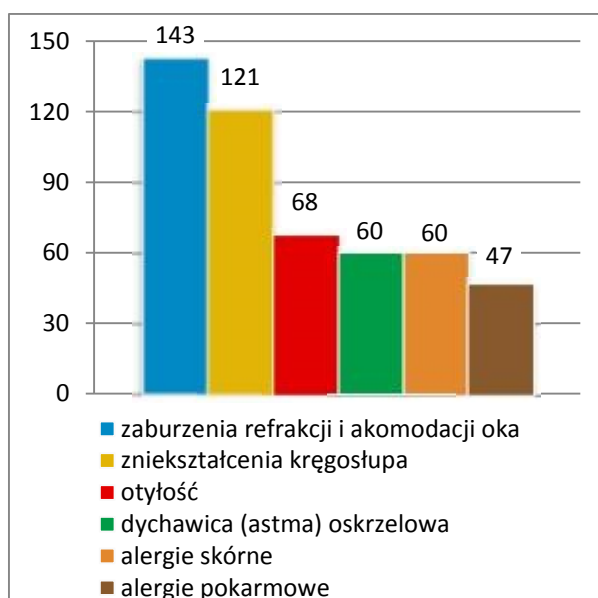
Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską dla mieszkańców gminy realizuje Szpital Powiatowy w Zawierciu (ul. Miodowa 14, 42-400 Zawiercie).

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu. Wynika z nich, że w 2019 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 522 dzieci i młodzieży oraz 686 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (143 osoby), zniekształcenia kręgosłupa (121), otyłość (68), dychawica (astma) oskrzelowa, alergii skórne (po 60), alergii pokarmowe (47), choroby układu moczowego (30), zaburzenia rozwoju (26), cukrzyca (15), choroby tarczycy (14), niedokrwistość (10) i padaczka (8). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano cukrzycę (396 osób), nowotwory (230), choroby układu krążenia (221), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (64), choroby tarczycy (45), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (27), przewlekłe choroby układu trawiennego (26), otyłość (14) i niedokrwistość (12).

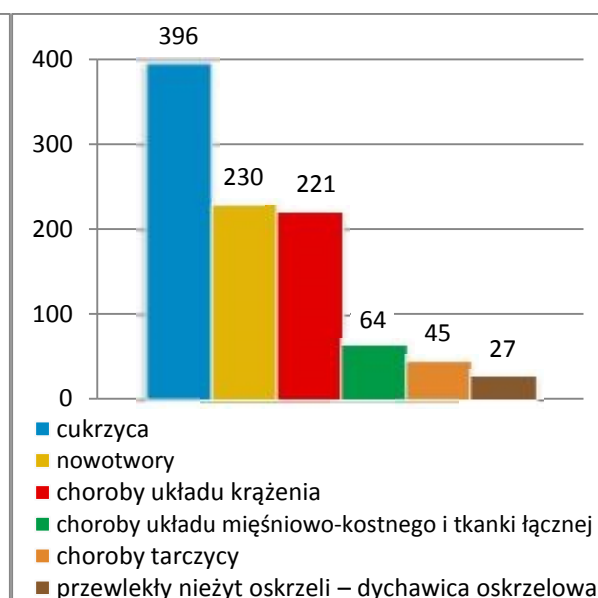
Na koniec 2019 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 5.804, w tym 1.339 dzieci.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2019 roku

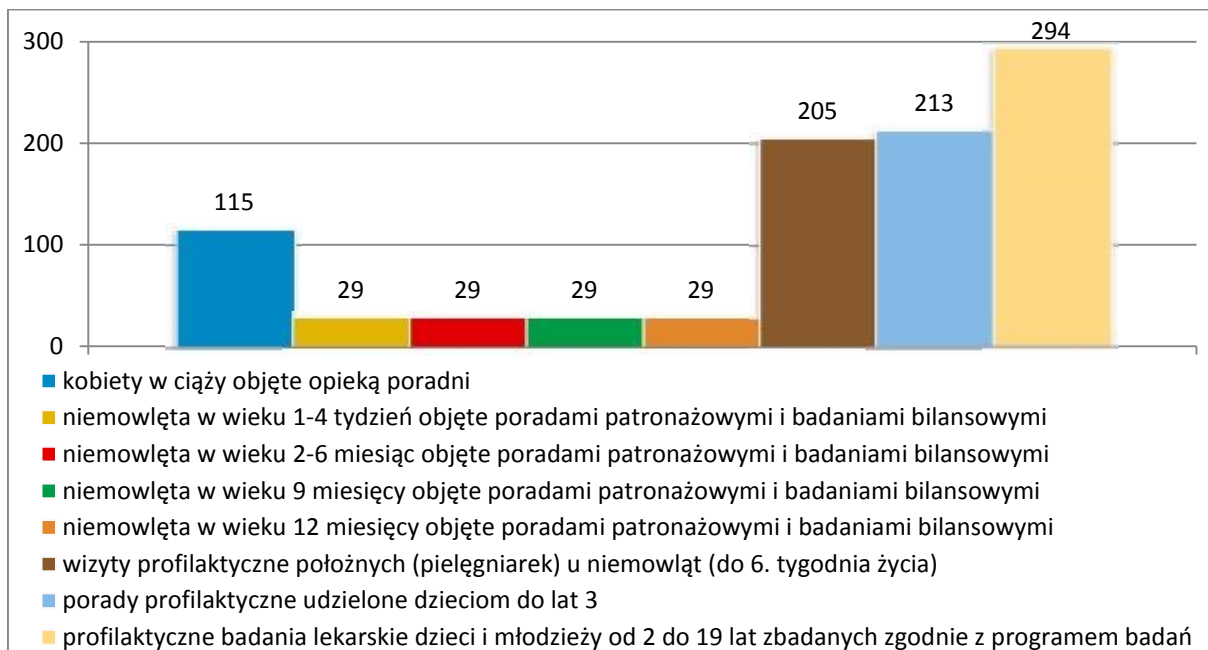
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2019 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogrodzieńcu.

W 2019 roku Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogródzieńcu sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2019 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ogródzieńcu.

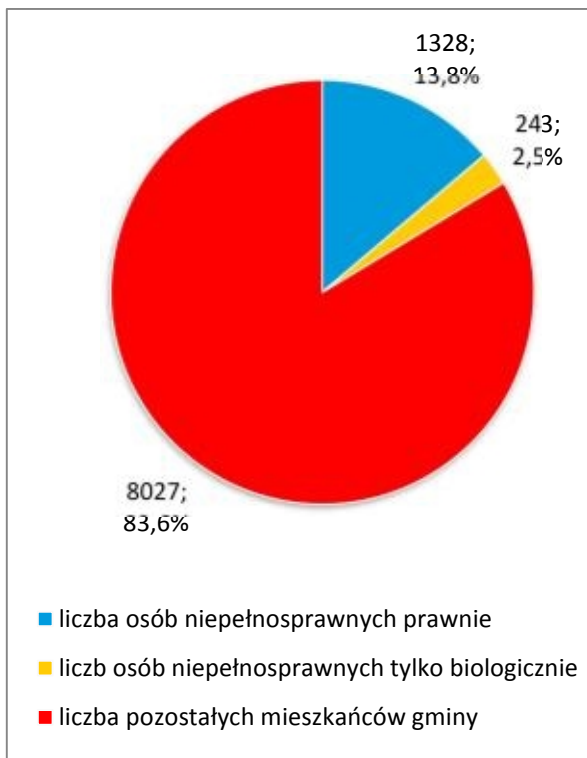
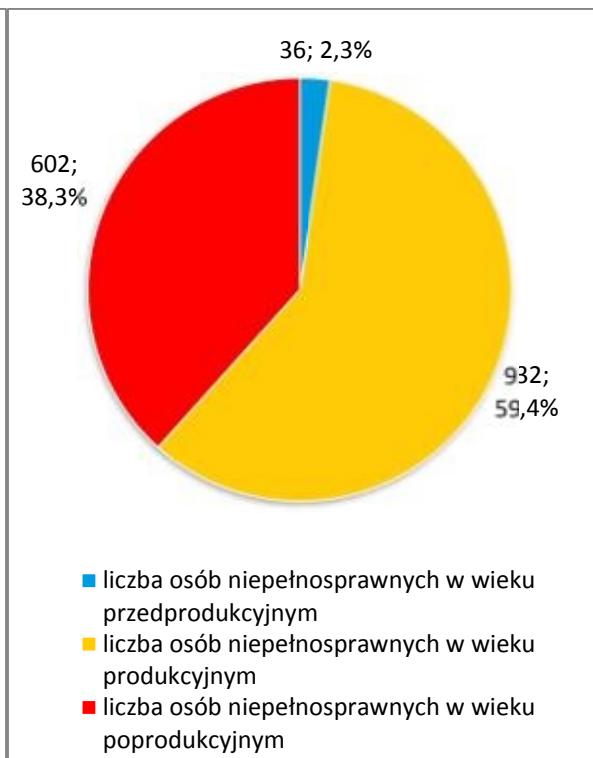
W 2019 roku opieką poradni objęto 115 kobiet w ciąży, którym udzielono 673 porady. Poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 29 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 29 niemowląt od 2 do 6 miesiąca, 29 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 29 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) u niemowląt do 6. tygodnia życia wyniosła 205. Z porad profilaktycznych korzystały dzieci do lat 3 (udzielono 213 takich porad), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 294 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Ogródzieniec mieszkało 1.571 osób niepełnosprawnych. Wśród nich większość stanowiły kobiety (806 osób, tj. 51,3%) oraz osoby niepełnosprawne prawnie (1.328 osób, tj. 84,5%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 243 osób (15,5%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 16,4%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (932 osoby, tj. 59,3%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku**Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku**

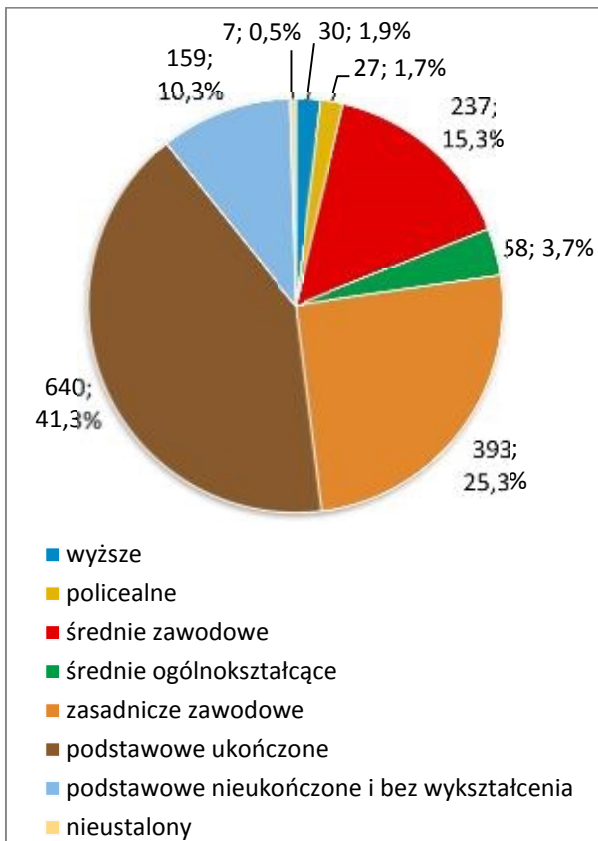
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 15,7% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób starszych w gminie, wynosił on bowiem 34,9%.

Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (640 osób, tj. 41,3%) i zasadniczym zawodowym (393 osoby, tj. 25,3%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (1.319 osób, tj. 84%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

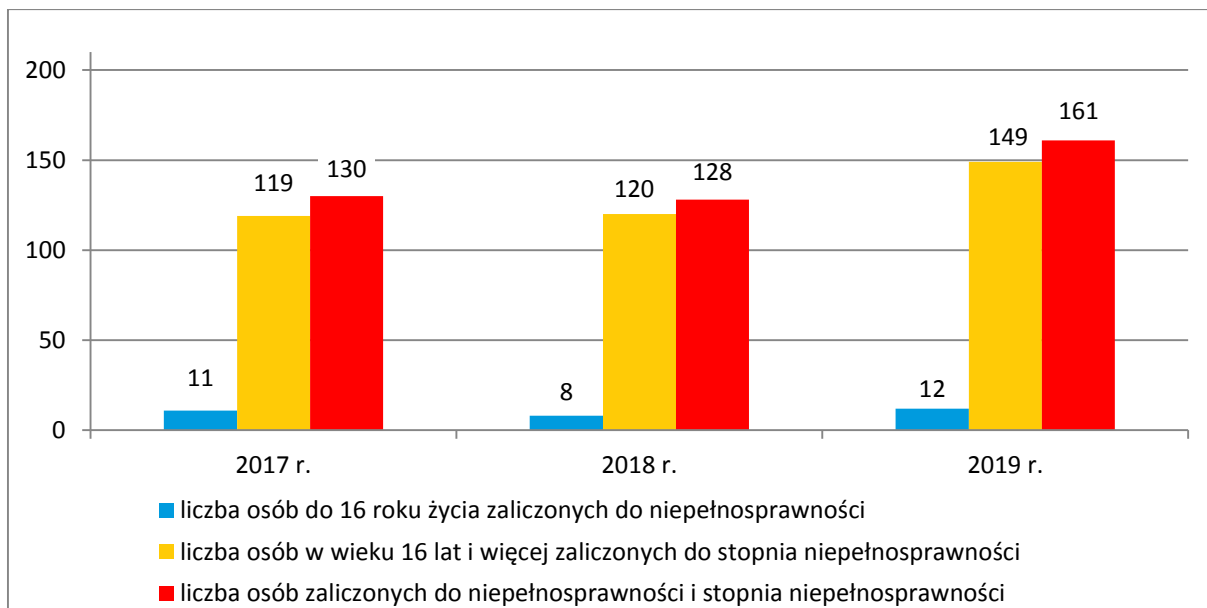
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Ogrodzieniec zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Zawierciu. Według jego danych, w latach 2017-2019 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) ulegała wahaniam (11 w 2017 r., 8 w 2018 r., 12 w 2019 r.), a liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w 2019 roku była wyższa niż w latach 2017-2018 (dla osób powyżej 16 roku życia; (119 w 2017 r., 120 w 2018 r., 149 w 2019 r.)). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 24. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Zawierciu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Zawierciu.

9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane

szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

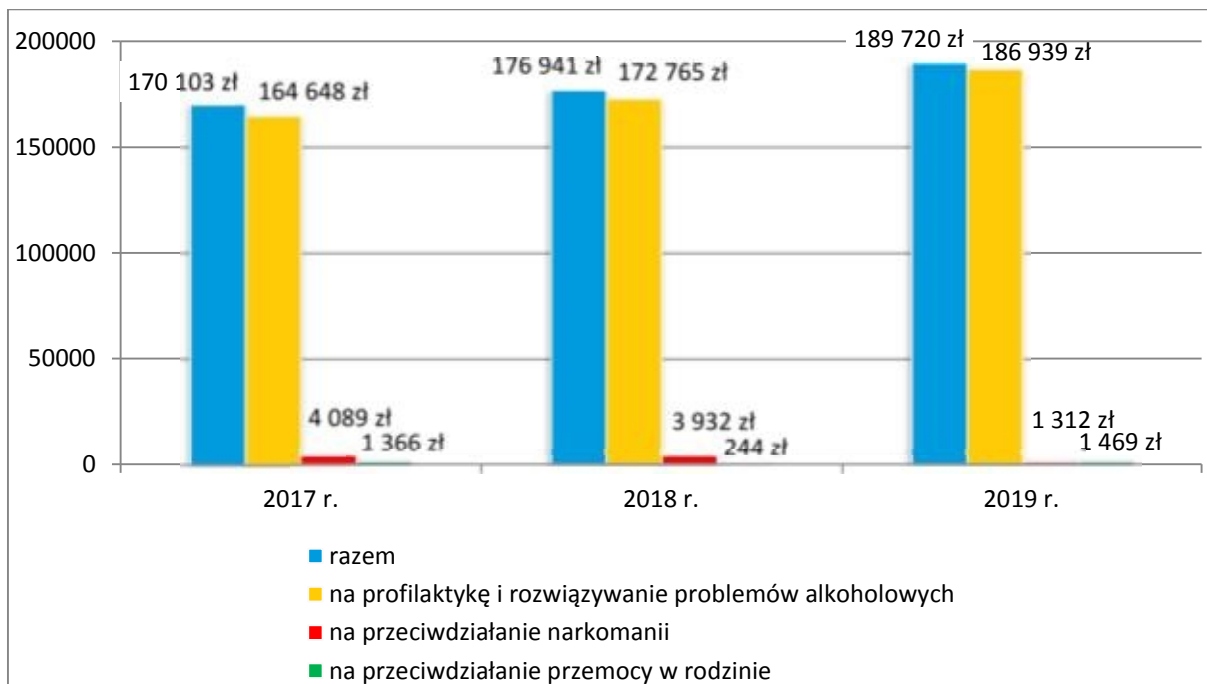
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. miście	w 25-tys. miście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

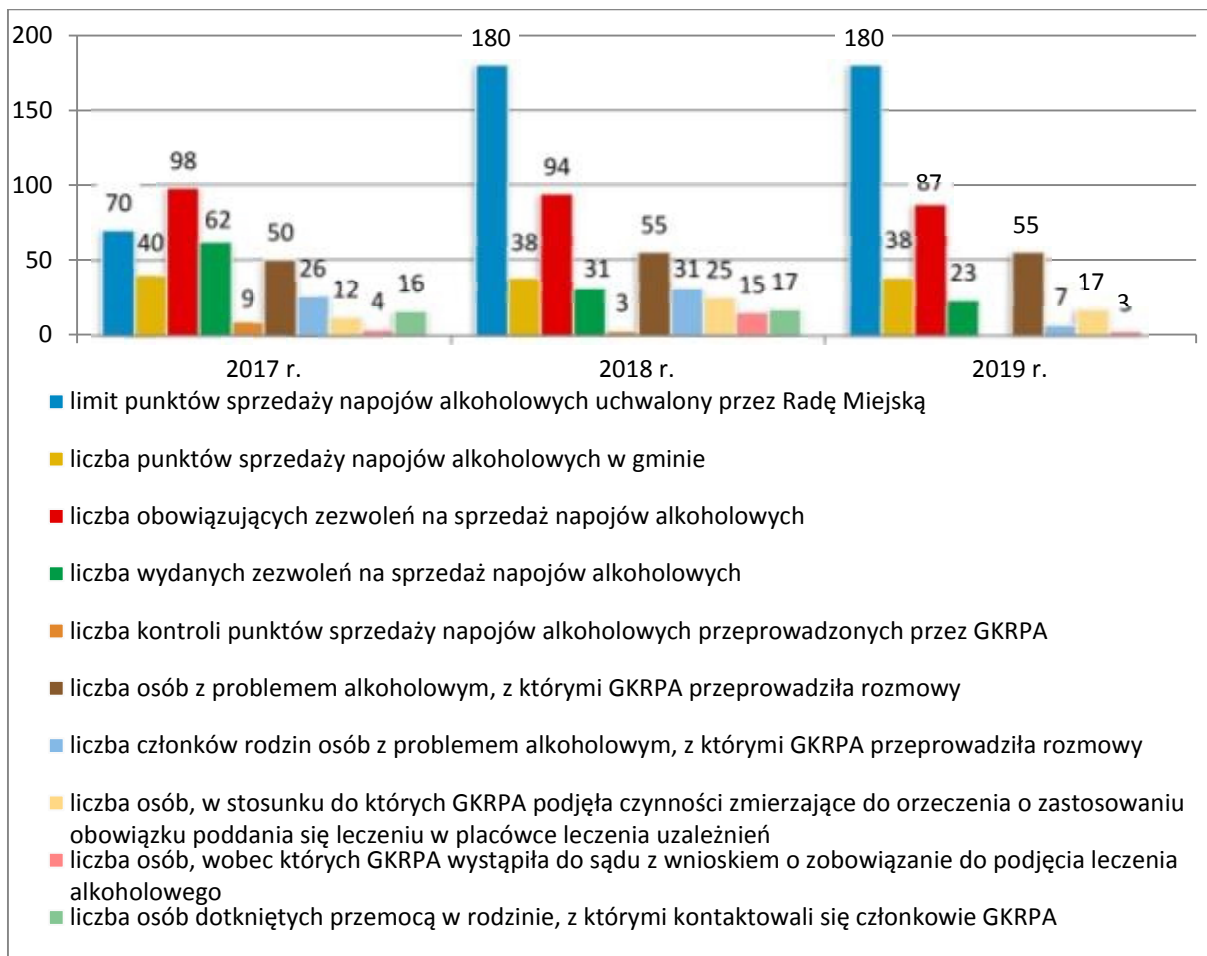
Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Ogrodzieniec w latach 2017-2019.

Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

W latach 2017-2019 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie zwiększała się z roku na rok (ze 170.103 zł w 2017 r. do 189.720 zł w 2019 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Ogrodzieniec, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2017-2019

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogródzieniec.

W latach 2018-2019 uchwalony przez Radę Miejską limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był wyższy niż w 2017 roku (70 w 2017 r., po 180 w latach 2018-2019). Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie była na zbliżonym poziomie (40 w 2017 r., po 38 w latach 2017-2018). Liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zmniejszała się z roku na rok (z 98 w 2017 r. do 87 w 2019 r.), podobnie jak liczba wydanych zezwoleń (z 62 w 2017 r. do 23 w 2019 r.). Warto dodać, że w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W latach 2018-2019 liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy, była wyższa niż w 2017 roku (50 w 2017 r., po 55 w latach 2018-2019), a liczba członków rodzin tych osób w 2019 roku znacznie spadła w stosunku do lat 2017-2018 (26 w 2017 r., 31 w 2018 r., 7 w 2019 r.).

W latach 2017-2019 GKRPA podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (w stosunku do 12 osób w 2017 r., 25 w 2018 r., 17 w 2019 r.) oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego (wobec 4 osób w 2017 r., 15 w 2018 r., 3 w 2019 r.).

W latach 2017-2018 liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA, była na zbliżonym poziomie (16 w 2017 r., 17 w 2018 r.).

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywają: w Ogrodzieńcu – Punkt Konsultacyjny ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny oraz dwie Świetlice Środowiskowe, a w Zawierciu – Poradnia Odwykowa, Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Komenda Powiatowa Policji oraz Zawierciańskie Stowarzyszenie „Przystań”.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
Punkt Konsultacyjny ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
Zespół Interdyscyplinarny w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
Świetlica Środowiskowa w Ogrodzieńcu	ul. Kościuszki 67, 42-440 Ogrodzieniec
Świetlica Środowiskowa w Ogrodzieńcu	ul. Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec
Poradnia Odwykowa w Zawierciu	ul. Piłsudskiego 80, 42-400 Zawiercie
Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii w Zawierciu	ul. Powstańców Śląskich 6, 42-400 Zawiercie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu	ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zawierciu	ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie
Komenda Powiatowa Policji w Zawierciu	ul. Kasprowicza 9, 42-400 Zawiercie

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

W funkcjonującym w gminie Punkcie Konsultacyjnym ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych usługi świadczy specjalista w zakresie psychoterapii uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W latach 2017-2019 w jego ramach wsparciem objęto odpowiednio 12, 14 i 13 osób z problemem alkoholowym, odpowiednio 6, 6 i 2 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym, odpowiednio 5, 5 i 1 osobę doznającą przemocy w rodzinie oraz 2 osoby w 2017 roku i 3 osoby w 2018 roku stosujące przemoc w rodzinie.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu wynika, że w latach 2018-2019 liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu alkoholizmu była niższa niż w 2017 roku (30 rodzin liczących 54 osoby w 2017 r., po 22 rodziny liczące 35 osób w latach 2018-2019). Jednocześnie w 2017 roku Ośrodek udzielał wsparcia 2 rodzinom (liczącym 5 osób) dotkniętym problemem przemocy.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu zapewniał również obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego. W latach 2017-2019 Zespół prowadził procedurę „Niebieskie Karty” w odpowiednio 21, 18 i 24 rodzinach.

W latach 2017-2019 opieką w ramach funkcjonujących w gminie Świetlic Środowiskowych objęto odpowiednio 40, 30 i 30 dzieci, w tym 12, 11 i 30 dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i placówkach wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, jednorazowych prelekcji i pogadanek, spektakli profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych, imprez sportowych, pozalekcyjnych zajęć sportowych, zajęć świetlicowych z programem wychowawczym oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Ogrodzieniec zjawisko bezdomności występuje i ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu. W 2017 roku, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem 10, a w latach 2018-2019 odpowiednio 9 i 8 osób.

Osoby bezdomne kierowane są do placówek zapewniających schronienie, jak również mogą być im udzielane świadczenia z pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych. Gmina Ogrodzieniec kieruje osoby bezdomne do Schroniska dla bezdomnych Caritas Diecezji Sosnowieckiej w Będzinie (ul. Energetyczna 10, 42-500 Będzin) oraz Schroniska dla bezdomnych Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Dobroczynnego w Kluczach (ul. Bolesławska 23, 32-310 Klucze). Placówki zapewniają osobom bezdomnym całodobowy pobyt, pomoc medyczną i socjalną, udzielają pomocy w poszukiwaniu zatrudnienia, uzyskaniu świadczeń socjalnych, kierują na leczenie odwykowe i zajęcia terapeutyczne, prowadzą programy wychodzenia z bezdomności.

11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Ogrodzieniec czuwa Komenda Powiatowa Policji w Zawierciu (ul. Kasprowicza 9, 42-400 Zawiercie), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Komisariatu Policji w Ogrodzieńcu (ul. Plac Wolności 25, 42-440 Ogrodzieniec).

Według danych Komisariatu Policji w Ogrodzieńcu, w 2019 roku na terenie gminy Ogrodzieniec odnotowano 121 przestępstw, wśród których dominowały przestępstwa polegające na kradzieży i kradzieży z włamaniem (27 przypadków), prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości (20), uchyłaniu się od płacenia alimentów (15) i oszustwie (13). W przypadku stwierdzonych przestępstw ujawniono 95 sprawców (wszyscy byli pełnoletni).

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2019 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w 2019 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	liczba sprawców
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	20	18
kradzież	17	18
uchylanie się od płacenia alimentów	15	13
oszustwo	13	12
kradzież z włamaniem	10	5
znęcanie się nad rodziną	7	6
uszkodzenie cudzej rzeczy	6	-
groźby karalne	5	1
przestępstwa narkotykowe	3	2

naruszenie tajemnicy korespondencji	3	3
złamanie zakazu sądowego	3	3
uszkodzenie ciała	3	1
inne przestępstwa (łącznie)	16	13

Źródło: Komisariat Policji w Ogrodzieńcu.

Funkcjonariusze Policji na bieżąco monitorują sytuację we wszystkich obszarach mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Systematycznie udzielają mieszkańcom porad dotyczących m.in. mechanizmów oszustw („na wnuczka”, „na porwanie”, „na wypadek”, „na policjanta”); bezpieczeństwa w sieci, przemocy domowej. Wśród programów prewencyjnych realizowanych w 2019 roku znalazły się m.in.: „Bezpieczne wakacje”, „Bezpieczeństwo na Jurze”, „Wkraczasz w dorosłość – wybieraj!” – dotyczący profilaktyki uzależnień.

Istotne znaczenie dla mieszkańców gminy ma również bezpieczeństwo pożarowe. Na jej terenie funkcjonuje 8 ochotniczych straży pożarnych, a 121 strażaków i strażaczek posiada upoważnienie do bezpośredniego udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych. Działające w gminie jednostki OSP posiadają w dyspozycji 1 ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy, 6 średnich i 7 lekkich oraz 5 samochodów specjalnych. W 2019 roku na terenie gminy wystąpiły 133 zdarzenia, w tym 47 pożarów, 72 miejscowe zagrożenia, 14 fałszywych alarmów, strażacy brali też udział w 3 akcjach zabezpieczania pożarowego.

12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

W gminie Ogrodzieniec zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy

społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawa o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawa – Prawo energetyczne.

W 2019 roku kadre OPS-u stanowiło 17 osób, w tym kierownik i 4 pracowników socjalnych. Wśród pracowników Ośrodka 14 osób posiadało wykształcenie wyższe.

W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną 1 pracownika socjalnego na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra OPS-u w 2019 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
pracownicy socjalni	4
pozostali pracownicy	12

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

W 2019 roku wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były wyższe niż w latach 2017-2018 (8.415.688 zł w 2017 r., 8.158.015 zł w 2018 r., 10.069.381 zł w 2019 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które wydatki wzrosły z 4.542.707 zł w 2017 roku do 6.017.232 zł w 2019 roku. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2017-2019

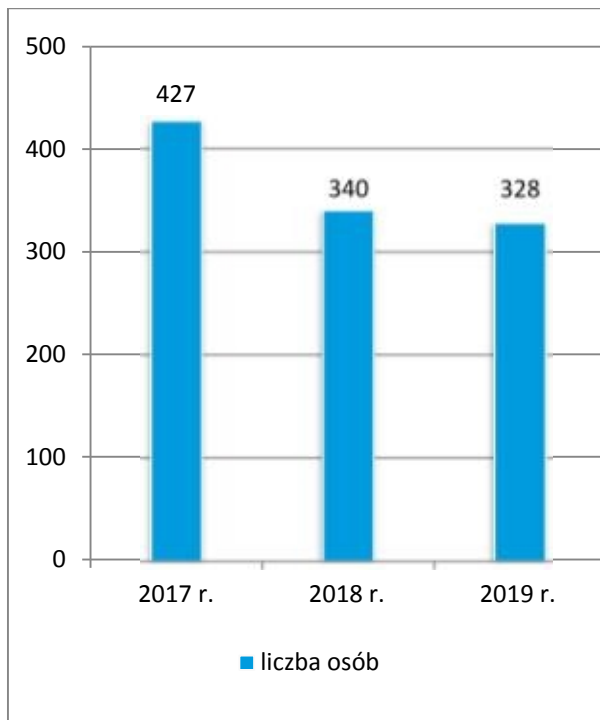
rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2017 r.	w 2018 r.	w 2019 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	4.089	3.932	1.312
przeciwdziałanie alkoholizmowi	164.648	172.765	186.939
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	175.574	237.450	211.885
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1.366	244	1.469
składki na ubezpieczenia zdrowotne	31.863	30.445	16.681
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	136.786	112.624.	129.251
dodatki mieszkaniowe	63.761	48.435	47.852
zasiłki stałe	236.848	227.765	191.412
Ośrodek Pomocy Społecznej	700.003	669.437	715.497
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	28.830	32.280
pomoc w zakresie dożywiania	38.583	18.338	20.110
rodzina			
świadczenie wychowawcze	4.542.707	4.172.553	6.017.232
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2.230.333	2.007.419	1.986.672
wspieranie rodziny	30.552	323.685	316.478
rodziny zastępcze	22.622	31.347	27.252
działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	16.277	59.789	143.173
składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	X	X	12.640
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	19.676	12.957.	11.246
ogółem	8.415.688	8.158.015	10.069.381
w tym w budżecie OPS-u	8.246.951	7.981.318	9.937.839

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

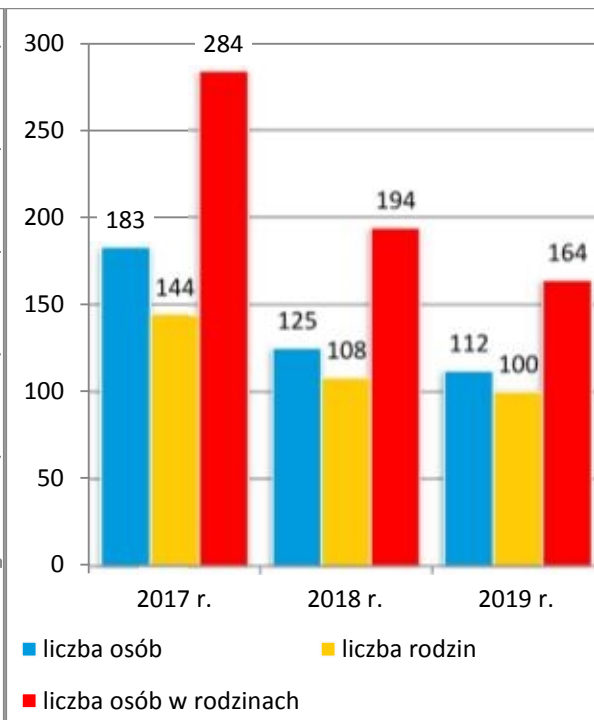
W latach 2017-2019 liczba osób w gminie, którym udzielono pomocy i wsparcia, oraz przyznano świadczenie spadała z roku na rok (z odpowiednio 427 i 183 w 2017 r. do 328 i 112 w 2019 r.). Zmniejszeniu ulegała również liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenie pieniężne (ze 196 w 2017 r. do 126 w 2019 r.) oraz niepieniężne (ze 136 w 2017 r. do 67 w 2019 r.).

W analizowanym okresie liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, również spadała (153 w 2017 r., 108 w 2018 r., 100 w 2019 r.). Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 27. Osoby w gminie, którym w latach 2017-2019 udzielono pomocy i wsparcia

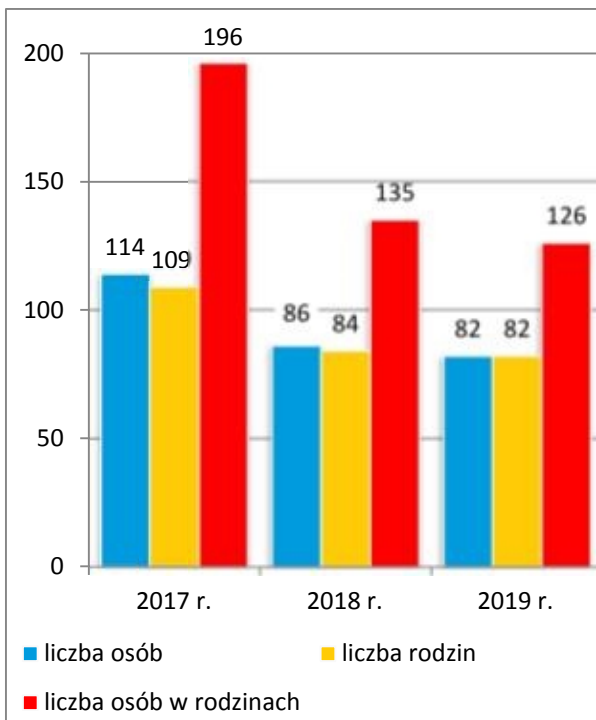

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie

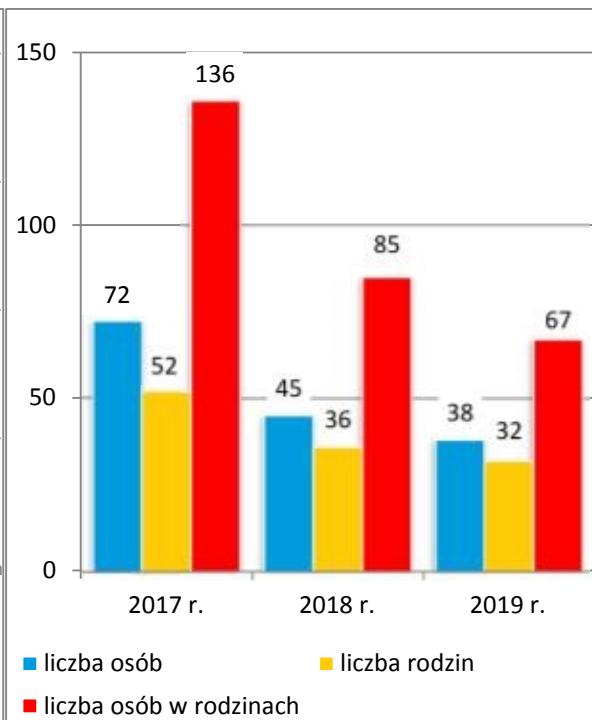

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie pieniężne

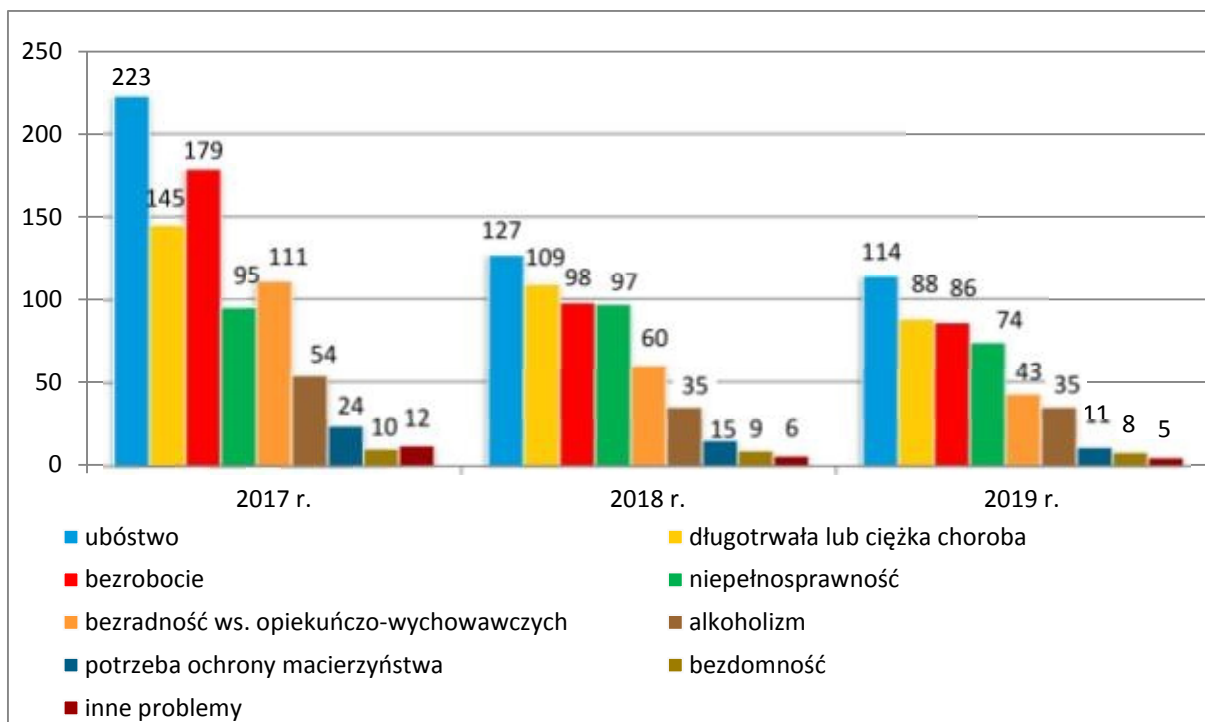

Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogródzieńcu.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2017-2019 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny żyjące w ubóstwie, dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą, niepełnosprawnością, a także bezrobotne. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

W latach 2017-2019 zmniejszała się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną ze wszystkich głównych powodów przyznawania świadczeń społecznych w gminie: ubóstwa, długotrwałej lub ciężkiej choroby i bezrobocia.

Wśród zasadniczych przyczyn zmniejszania się liczby beneficjentów korzystających z pomocy w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa wymienić można wprowadzenie Rządowego Programu „500+”. Należy jednak zaznaczyć, że choć świadczenie wychowawcze stanowi realną pomoc dla rodzin z dziećmi, to jednak, z uwagi na brak jego waloryzacji od momentu wprowadzenia, poziom wsparcia dla rodzin ubogich w ramach tego świadczenia zmniejsza się. Szczególnej uwagi wymaga tzw. ubóstwo senioralne (dotyczy to głównie osób nabywających emeryturę na nowych zasadach) oraz rodzin z osobami niepełnosprawnymi, które w zdecydowanej większości są nieaktywne zawodowo.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2017-2019

formy świadczeń		liczba osób			kwota świadczeń		
		2017 r.	2018 r.	2019 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
pieniężne	zasiłek stały	43	45	40	236.848	227.765	195.848
	zasiłek okresowy	52	27	22	45.326	30.027	28.682
	zasiłek celowy	87	52	65	62.227	35.279	60.428
niepieniężne	posiłek	55	27	17	18.963	10.089	5.350
	schronienie	5	6	8	33.826	27.404	35.404
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	1	0	1	2.820	0	2.120
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	7	9	8	132.120	200.129	199.993
usługi	usługi opiekuńcze	12	9	10	29.755	28.830	32.280
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	2	2	0	17.712	45.216
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	1*	X	X	X
	praca socjalna	136*	101*	107*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	1*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	0	7	X	X	X
	projekt socjalny	0	0	0	X	X	X
	indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X
indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)		0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i pieczętująca	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	15* (2)	14* (2)	11* (1)	X	X	X
	liczba dzieci w pieczy zastępczej/odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (w zł)	(17) 38.900	(22) 91.136	(19) 170.425	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2017-2019 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W analizowanym okresie liczba osób nim objętych ulegała wahaniom (87 w 2017r., 52 w 2018 r., 65 w 2019 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” realizowanego w latach 2017-2018 oraz „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 r. Nowy program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W ramach Programu dofinansowane są także posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), niebędącym w stanie przygotować sobie codziennie gorącego posiłku. W latach 2017-2019 liczba osób objętych posiłkiem stale zmniejszała się (z 55 w 2017 r. do 17 w 2019 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego w latach 2017-2019 było także pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej (ich liczba utrzymywała się na zbliżonym poziomie – 7 w 2017 r., 9 w 2018 r., 8 w 2019 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W latach 2017-2019 liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, ulegała wahaniom (136 w 2017 r., 101 w 2018 r., i 107 w 2019 r.)

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. W latach 2017-2018 z rodzinami wymagającymi wsparcia pracowało 2 asystentów rodziny a w 2019 r. 1 asystent. Pod ich opieką pozostawało 15 rodzin w 2017 r., 14 w 2018 r. i 11 w 2019 r. Środki na pokrycie kosztów związanych z zatrudnieniem asystenta rodziny zostały pozyskane w ramach Programu „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej (za 17 w 2017 r., za 22 w 2018 r., za 19 w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Dzieci z gminy umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2017-2019

dzieci w pieczy zastępczej	2017 r.	2018 r.	2019 r.
liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej ogółem	17	22	19
liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej	9	14	12
liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	8	8	7

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

W gminie realizowany był również rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się OPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. W 2019 r. wydano 134 karty. Tak znaczny wzrost (87 kart w 2018 r.) jest skutkiem zmian w ustawie, zgodnie z którymi od 2019 roku o Kartę Dużej Rodziny mogą się ubiegać również rodzice, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej trójkę dzieci bez względu na ich aktualny wiek.

W latach 2017-2019 OPS realizował także zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników. W 2019 roku Zespół Interdyscyplinarny prowadził procedurę Niebieskiej Karty w 24 rodzinach, a rok wcześniej w 18 rodzinach.

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze – na łączną kwotę: 4.476.687 zł w 2017 roku, 4.110.890 zł w 2018

roku i 5.943.437 zł w 2019 roku. W 2019 roku liczba przyznanych świadczeń i kwota wydatków na ten cel wzrosła, co wynika ze zmiany przepisów, które od 1 lipca 2019 roku umożliwiły pobieranie świadczenia również na pierwsze dziecko w rodzinie.

W latach 2017-2019 OPS zajmował się również przyznawaniem świadczeń rodzinnych, których ogólna liczba zmniejszyła się z roku na rok (z 10.174 w 2017 r. do 8.619 w 2019 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (z 7.287 w 2017 r. do 6.106 w 2019 r.) oraz zasiłków pielęgnacyjnych (z 2.168 w 2017 r. do 1.969 w 2019 r.). Jednocześnie stale zwiększała się liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych (z 204 w 2017 r. do 250 w 2019 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	7.287	7.053	6.106
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.168	2.045	1.969
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	204	208	250
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	76	71	59
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	70	46	50
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	369	226	185
ogółem			
liczba świadczeń	10.174	9.649	8.619
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	33	3	0
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
liczba świadczeń	0	0	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

W analizowanym okresie OPS przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2018-2019 OPS wypłacił odpowiednio 33 i 3 zasiłki dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 17.160 i 1.342 zł, a w 2019 roku nie przyznawał tych zasiłków.

W latach 2017-2019 Ośrodek nie przyznawał jednorazowych świadczeń z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez OPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2017-2019 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zmniejszała się z roku na rok (z 30 w 2017 r. do 20 w 2019 r.), podobnie jak liczba świadczeń (z 545 w 2017 r. do 346 w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	30	23	20
liczba przyznanych świadczeń	545	467	346
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	213.040	180.803	137.070

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

W latach 2017-2019 w gminie organizowano również prace społecznie-użyteczne, adresowane do osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2017 roku w ramach tego instrumentu rynku pracy zatrudniono 6, a w latach 2018-2019 po 5 klientów pomocy społecznej. Świadczyli

oni prace m.in. w gminnych placówkach oświatowych oraz Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej w Ogrodzieńcu.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu angażował się również w działania środowiskowe na rzecz lokalnej społeczności. Były to m.in. organizacja spotkania wigilijnego dla samotnych, starszych i niepełnosprawnych mieszkańców gminy oraz współpraca z Bankiem Żywności w celu dystrybucji żywności dla osób najbardziej potrzebujących.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Ogrodzieniec, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonują: Dzienny Dom Senior+ – placówka wsparcia dziennego, oferująca terapię zajęciową, działania integracyjne, zajęcia edukacyjne, kulturalne, sportowo-rekreacyjne, a także poradnictwo i wsparcie, oraz 2 świetlice środowiskowe zapewniające pomoc i wsparcie dzieciom zaniedbanym wychowawczo (z oferty świetlic korzysta 30 dzieci). Ponadto na terenie gminy działają 2 prywatne domy seniora oraz ośrodek opiekuńczo-pielęgnacyjny. Dane szczegółowe na temat instytucji wsparcia w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
<p>Dzienny Dom Senior+ w Ogrodzieńcu, ul. Kościuszki 69, 42-440 Ogrodzieniec</p>	<p>Zakres oferowanych usług: placówka wsparcia dziennego oferująca zajęcia integracyjne, poradnictwo specjalistyczne, wyjazdy i imprezy okolicznościowe, terapię zajęciową. Kategoria klienta: osoby w wieku emerytalnym, niepełnosprawne i osamotnione.</p>
<p>Świetlica Środowiskowa w Ogrodzieńcu, ul. Kościuszki 67, 42-440 Ogrodzieniec</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc w nauce, wskazywanie pozytywnych wzorców, zagospodarowanie czasu wolnego Kategoria klienta: dzieci zaniedbane wychowawczo z rodzin z problemami.</p>
<p>Świetlica środowiskowa w Ogrodzieńcu, ul. Orzeszkowej 13, 42-440 Ogrodzieniec</p>	<p>Zakres oferowanych usług: pomoc w nauce, wskazywanie pozytywnych wzorców, zagospodarowanie czasu wolnego Kategoria klienta: dzieci zaniedbane wychowawczo z rodzin z problemami.</p>
<p>Dom Seniora Bożena II w Ogrodzieńcu, ul. Kościuszki 107, 42-440 Ogrodzieniec</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku, z niepełnosprawnościami i przewlekle chore.</p>

Jurajskie Centrum Seniora „Jak w Domu” w Ogrodzieńcu, ul. Kościuszki 107, 42-440 Ogrodzieniec	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z demencją, chorobą Alzheimera i Parkinsona.
Ośrodek opiekuńczo-pielęgnacyjny „Zacisze” w Ogrodzieńcu, ul. Słowackiego 5, 42-440 Ogrodzieniec	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby wymagające usług opiekuńczych

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Mieszkańcy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Zawierciu, ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie	Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczna i prawna, pomoc socjalna, działania interwencyjne, mieszkania hostelowe. Kategoria klienta: osoby doświadczające przemocy.
Dom Pomocy Społecznej w Miechowie, ul. Warszawska 49, 32-200 Miechów	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Dom Pomocy Społecznej w Zawierciu, ul. Rzemieślnicza 9, 42-400 Zawiercie	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekłe psychicznie chore.
„Genesis” Dzienny Dom Pomocy w Witowie, Witów 167, 42-446 Irządze	Zakres oferowanych usług: usługi opiekuńcze, miejsca hostelowe. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością.

<p>Warsztaty Terapii Zajęciowej w Łazach, ul. Brzozowa 19, 42-450 Łazy</p>	<p>Zakres oferowanych usług: podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do samodzielnego życia; terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi.</p>
<p>Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Górniczej, ul. Św. Antoniego 107, 41-303 Dąbrowa Górnicza</p>	<p>Zakres oferowanych usług: podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do samodzielnego życia, terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną i zaburzeniami psychicznymi.</p>
<p>Ośrodek Pomocy Dziecku i Rodzinie w Górze Włodowskiej, Góra Włodowska, ul. Żarecka 24, 42-421 Włodowice</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Tęcza” w Zawierciu, ul. Daszyńskiego 4, 42-400 Zawiercie</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Familia” w Zawierciu, ul. Daszyńskiego 6, 42-400 Zawiercie</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Pegaz” w Chruszczobrodzie, Chruszczobród, ul. Dworcowa 28, 42-450 Łazy</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Schronisko dla Bezdomnych Caritas w Będzinie, ul. Energetyczna 10, 42-500 Będzin</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, wyżywienie, pomoc socjalna i medyczna, wsparcie psychologiczne. Kategoria klienta: osoby bezdomne.</p>

<p>Schronisko dla bezdomnych Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Dobroczynnego w Kluczach, ul. Bolesławska 23, 32-310 Klucze</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, wyżywienie, pomoc socjalna i medyczna, wsparcie psychologiczne. Kategoria klienta: osoby bezdomne.</p>
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zawierciu, ul. Parkowa 2, 42-400 Zawiercie</p>	<p>Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.</p>

Źródło danych: Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu.

13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności są organizacje pozarządowe. Stanowią grupę podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Ogrodzieniec funkcjonuje blisko 30 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada uchwalany corocznie program współpracy

z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

Do priorytetowych działań publicznych gminy wskazanych w programie uchwalonym na 2019 roku należały zadania z zakresu m.in.: pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz ograniczania marginalizacji i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej podtrzymywania tradycji narodowej, ochrony dóbr kultury; rozwoju opieki nad dziećmi i młodzieżą w ramach świetlic środowiskowych, upowszechniania kultury fizycznej, ochrony zdrowia, promocji zdrowego stylu życia, ochrony środowiska naturalnego, bezpieczeństwa publicznego mieszkańców.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 17. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	adres organizacji
1.	Związek Gmin Jurajskich	ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
2.	Stowarzyszenie Kobiet Parków Jurajskich	Podzamcze, ul. Zamkowa 19, 42-440 Ogrodzieniec
3.	Stowarzyszenie Nobilito	ul. Plac Wolności 42, 42-440 Ogrodzieniec
4.	Stowarzyszenie Polska Lokalna	Kiełkowice, ul. Turystyczna 103, 42-440 Ogrodzieniec
5.	Stowarzyszenie Centrum Aktywizacji Społecznej	ul. Szeroka 6, 42-440 Ogrodzieniec
6.	Fundacja Ochrony Zabytków Ziemi Jurajskiej	Śrubarnia, ul. Sosnowa 2, 42-440 Ogrodzieniec
7.	Fundacja Pro Silesia	ul. Kościuszki 39b, 42-440 Ogrodzieniec
8.	Fundacja Wspierania Aktywności Twórczej i Regionalnej „Stara Szkoła”	Ryczów, ul. Armii Krajowej 15, 42-440 Ogrodzieniec
9.	Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych Koło Miejsko-Gminne w Ogrodzieńcu	ul. Kościuszki 158, 42-440 Ogrodzieniec
10.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Koło w Ogrodzieńcu	ul. Plac Wolności 24, 42-440 Ogrodzieniec
11.	Lokalna Organizacja Społeczna	ul. Olkuska 46, 42-440 Ogrodzieniec
12.	Klub Sportowy Giebło	Giebło, ul. Częstochowska 51, 42-440 Ogrodzieniec

13.	Ogrodzieniecki Klub Sportowy Budowlani w Ogrodzieńcu	ul. Orzeszkowej 14a, 42-440 Ogrodzieniec
14.	Stowarzyszenie Rekreacyjno-Wędkarskie w Ogrodzieńcu	ul. Ogrodowa 34, 42-440 Ogrodzieniec
15.	Miejskie Koło Wędkarskie „Okoń”	ul. Plac Wolności 24, 42-440 Ogrodzieniec
16.	Koło Łowieckie „Diana” w Ogrodzieńcu	ul. Kościuszki 69, 42-440 Ogrodzieniec
17.	Koło Łowieckie „Darz Bór” w Ogrodzieńcu	ul. 1 Maja 163, 42-440 Ogrodzieniec
18.	Koło Pszczelarzy w Ogrodzieńcu	ul. Paderewskiego 16, 42-440 Ogrodzieniec
19.	Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых Sekcja Ogrodzieniec	ul. Orzeszkowej, 42-440 Ogrodzieniec
20.	Koło Gospodyń Wiejskich w Gulzowie	Gulzów, 42-440 Ogrodzieniec
21.	Koło Gospodyń Wiejskich „Żelazne Śrubki” w Żelazku	Żelazko, 42-440 Ogrodzieniec
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ogrodzieńcu	ul. Sienkiewicza 2, 42-440 Ogrodzieniec
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Gieble	Giebło, ul. Częstochowska 51, 42-440 Ogrodzieniec
24.	Ochotnicza Straż Pożarna w Gulzowie	Gulzów, ul. Młodoży 21, 42-440 Ogrodzieniec
25.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kiełkowicach	Kiełkowice, ul. Turystyczna 156, 42-440 Ogrodzieniec
26.	Ochotnicza Straż Pożarna w Mokrusie	Mokrus, ul. Dębowa 14, 42-440 Ogrodzieniec
27.	Ochotnicza Straż Pożarna w Podzamczu	Podzamcze, ul. Krakowska 1a, 42-440 Ogrodzieniec
28.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ryczowie	Ryczów, ul. Armii Krajowej 17, 42-440 Ogrodzieniec
29.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ryczowie Kolonii	Ryczów Kolonia, ul. Wolności 5, 42-440 Ogrodzieniec

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec oraz Starostwo Powiatowe w Zawierciu.

14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

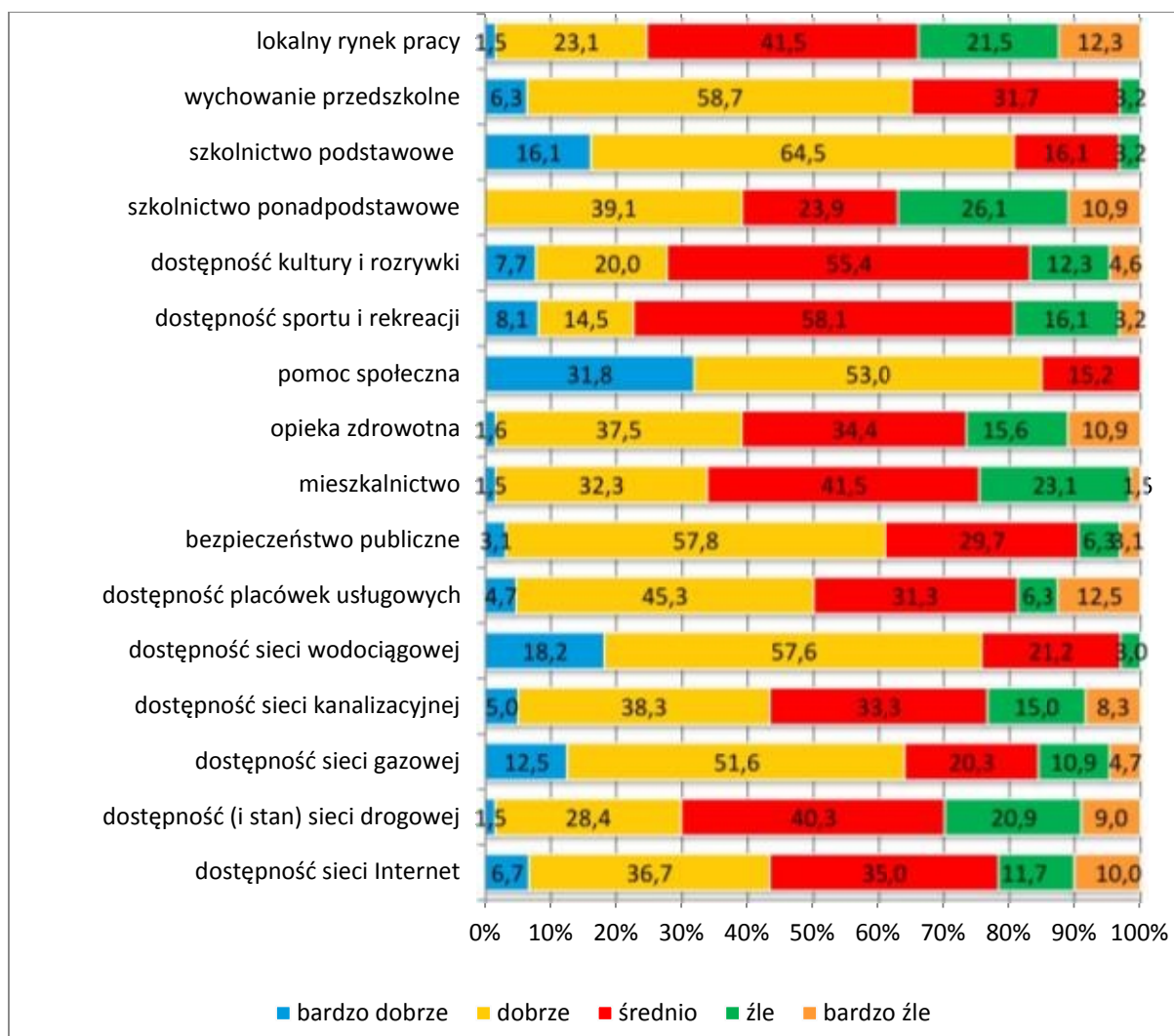
Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Ogrodzieniec posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu

lokalnego – Burmistrza Miasta i Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawiciele jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 67 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Warunki życia w gminie

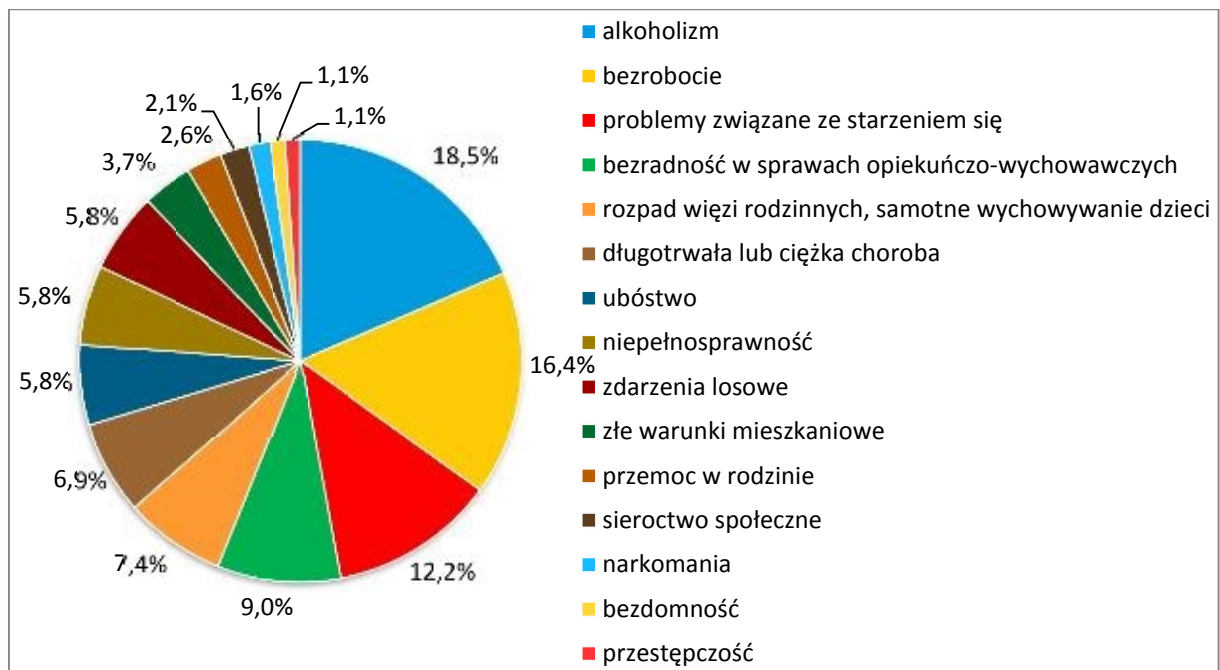
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili pomoc społeczną (łącznie 84,8% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz dostępność szkolnictwa podstawowego (w sumie 80,6% ocen dobrych i bardzo dobrych) i sieci wodociągowej (łącznie 75,8% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najgorzej ankietowani ocenili natomiast dostęp do szkolnictwa ponadpodstawowego (w sumie 37% ocen złych i bardzo złych), lokalny rynek pracy (łącznie 33,8% ocen złych i bardzo złych) oraz dostępność (i stan) sieci drogowej (w sumie 29,9% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

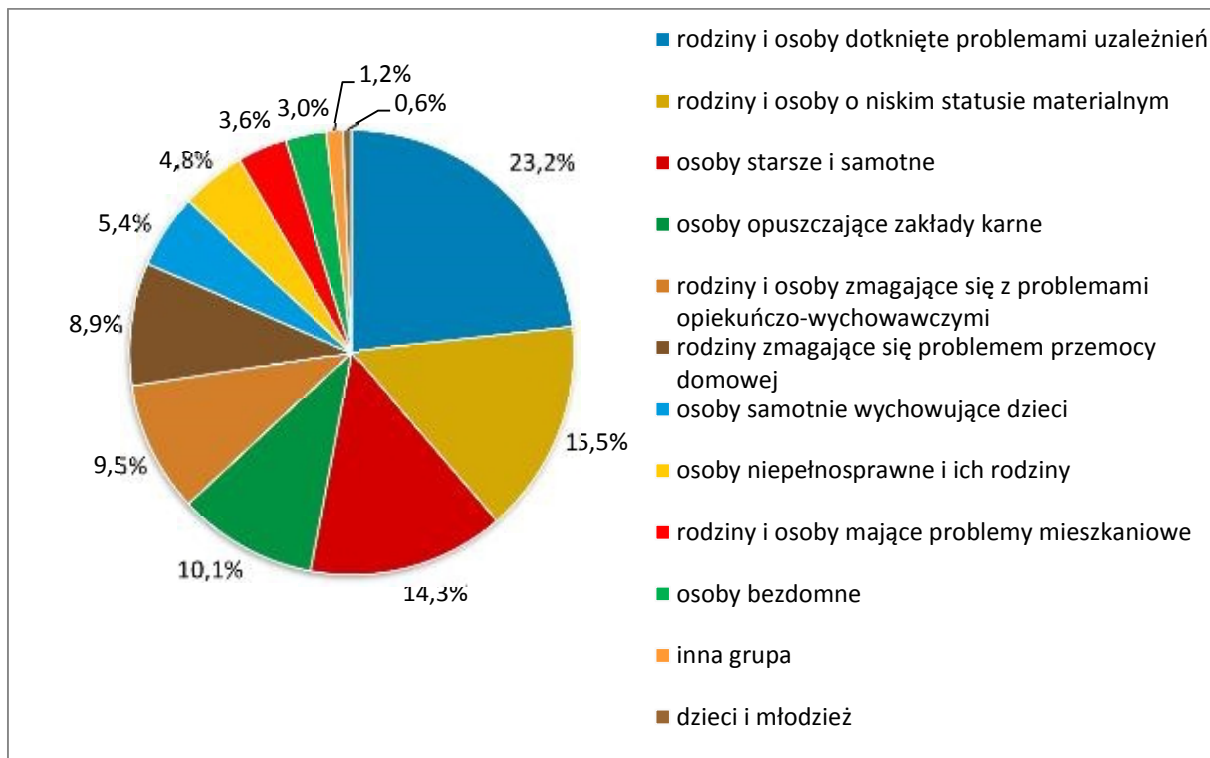

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci uznali alkoholizm (18,5%) i bezrobocie (16,4%), a także problemy związane ze starzeniem się (12,2%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

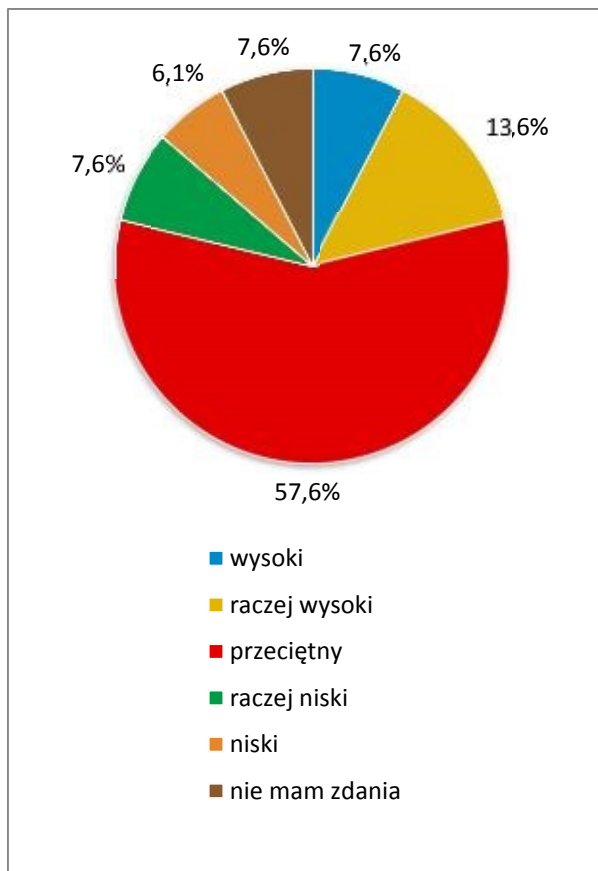

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

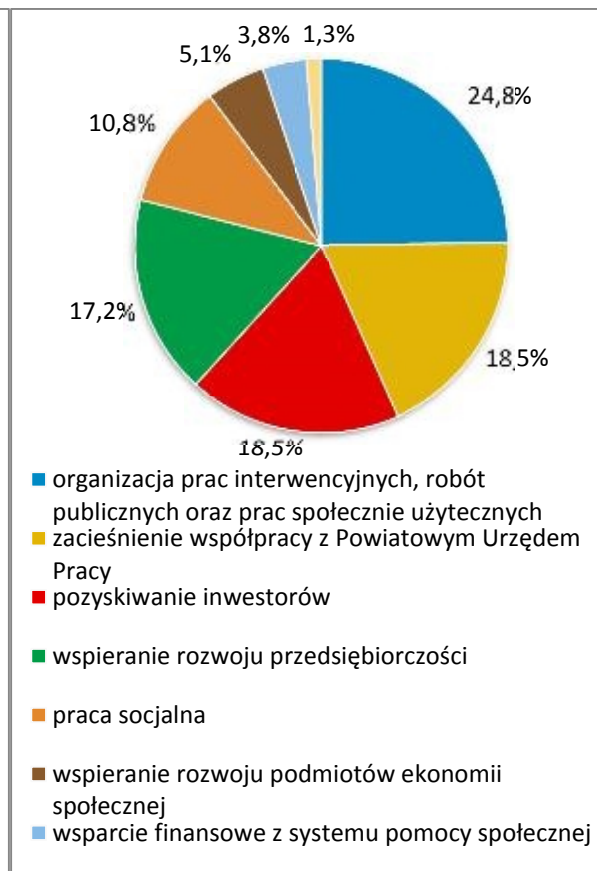
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (23,2%), a także rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (15,5%) oraz osoby starsze i samotne (14,3%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 36. Jakie działania należałyby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

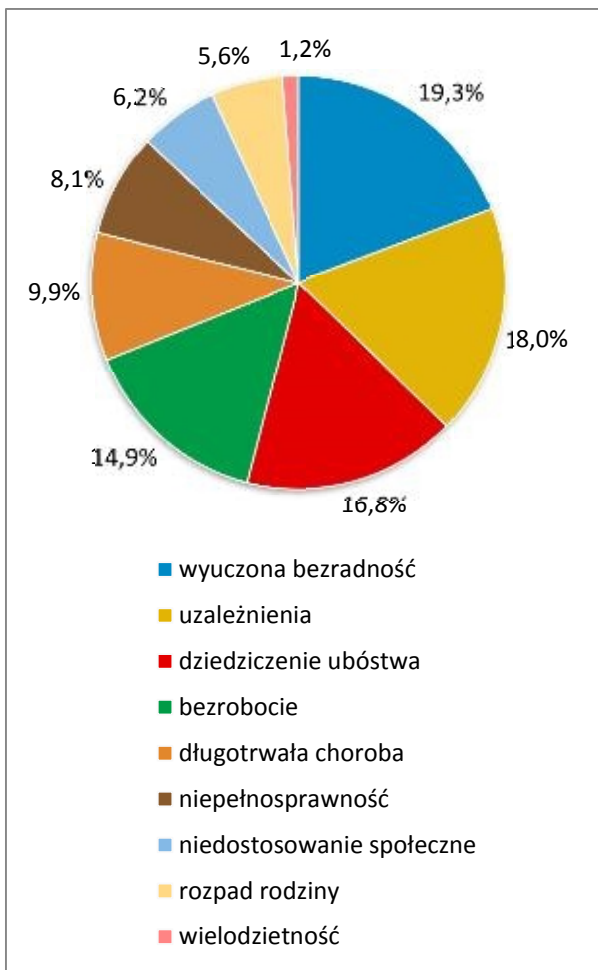
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 57,6%) poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny. Jednocześnie zdaniem 21,2% badanych jest on raczej wysoki lub wysoki.

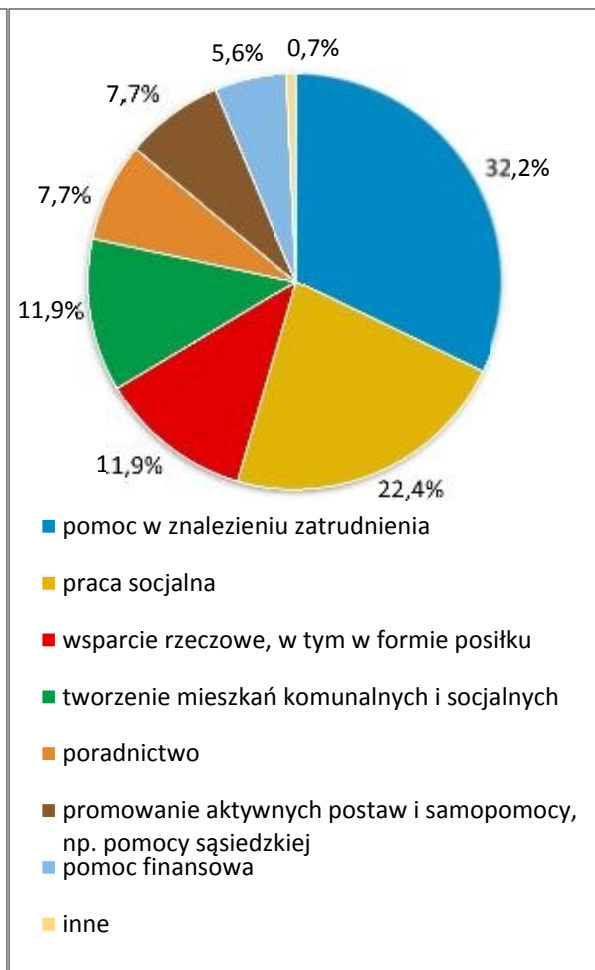
Wśród działań, jakie należałyby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (24,8%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (poradnictwo, staż, kursy, szkolenia) oraz pozyskiwanie inwestorów (po 18,5%).

W odpowiedzi na następane pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

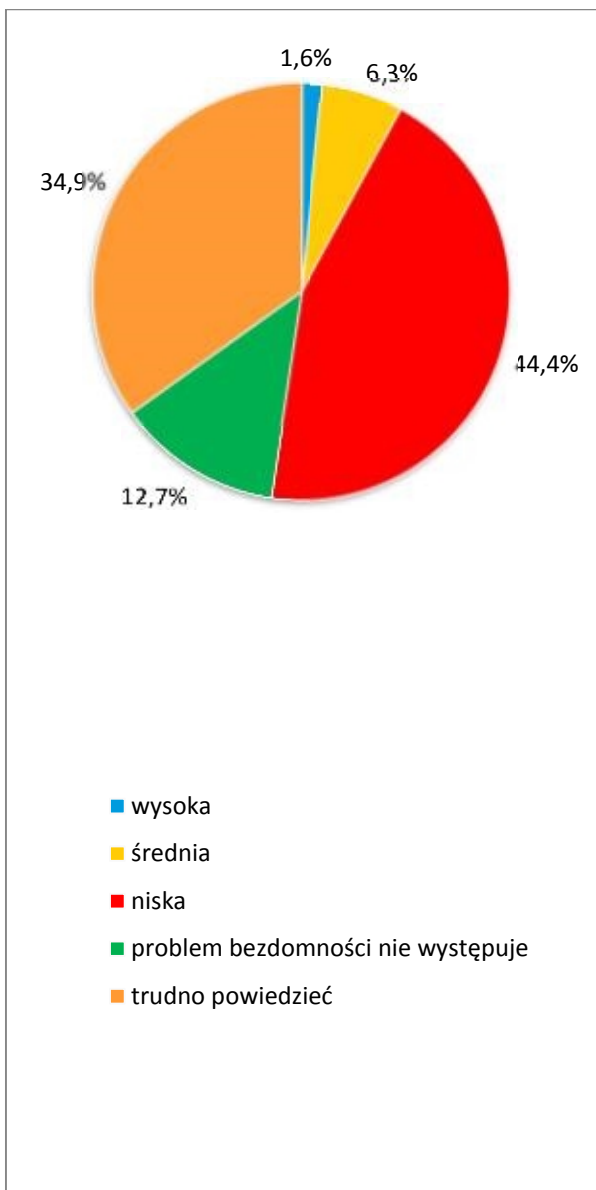
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali wyuczoną bezradność (19,3%), uzależnienia (18%), dziedziczenie ubóstwa (16,8%) oraz bezrobocie (14,9%).

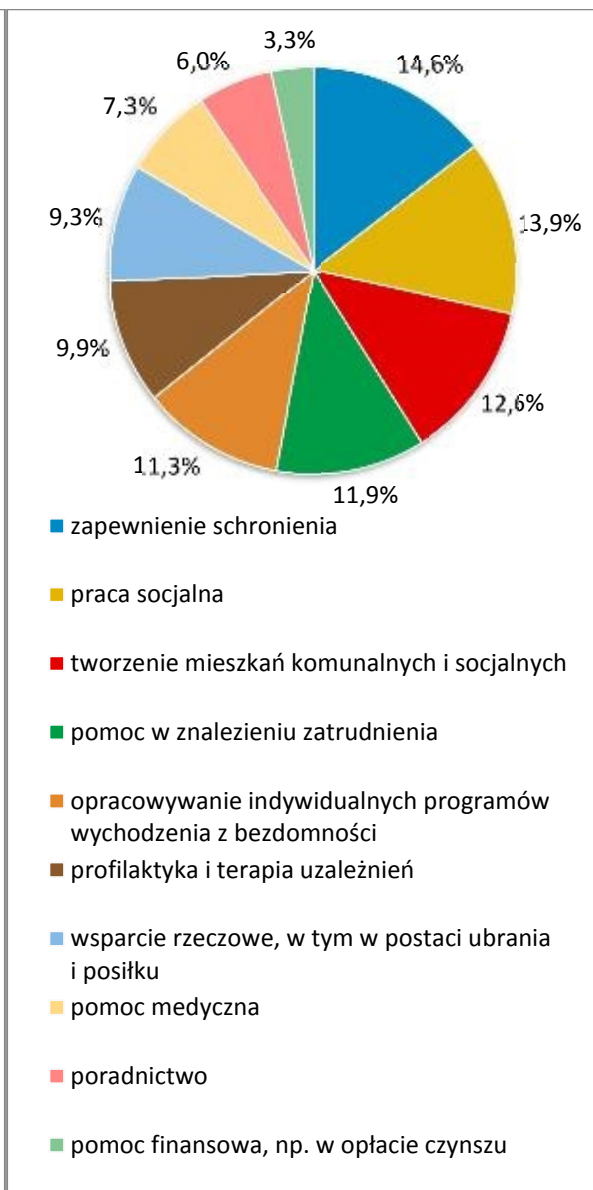
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (32,2%) oraz prowadzić pracę socjalną (22,4%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 40. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

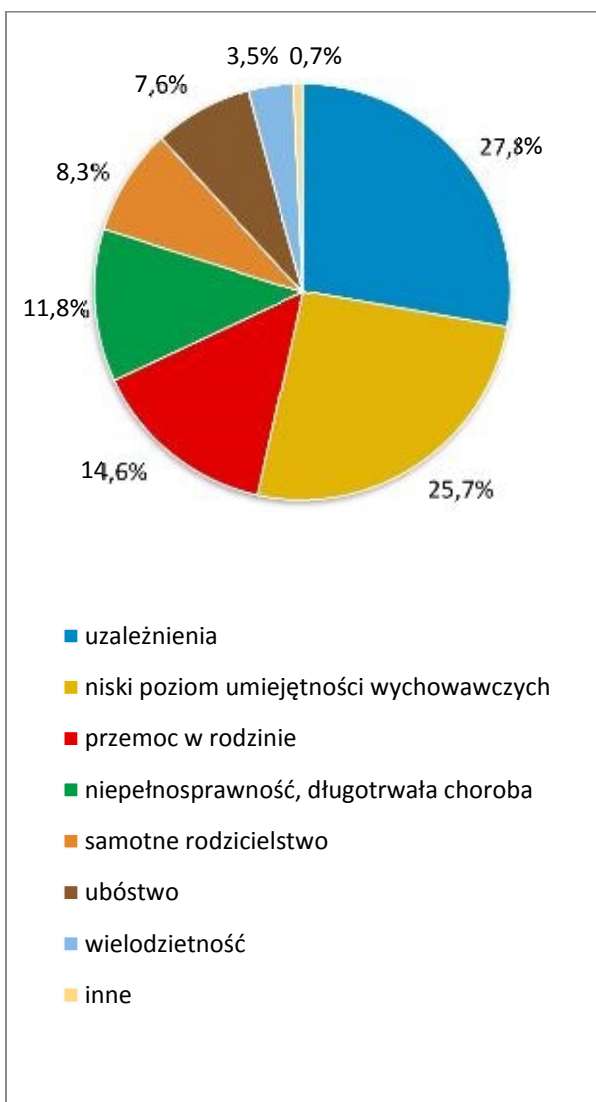
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (44,4%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie zdaniem 34,9% ankietowanych nie miało w tej kwestii zdania.

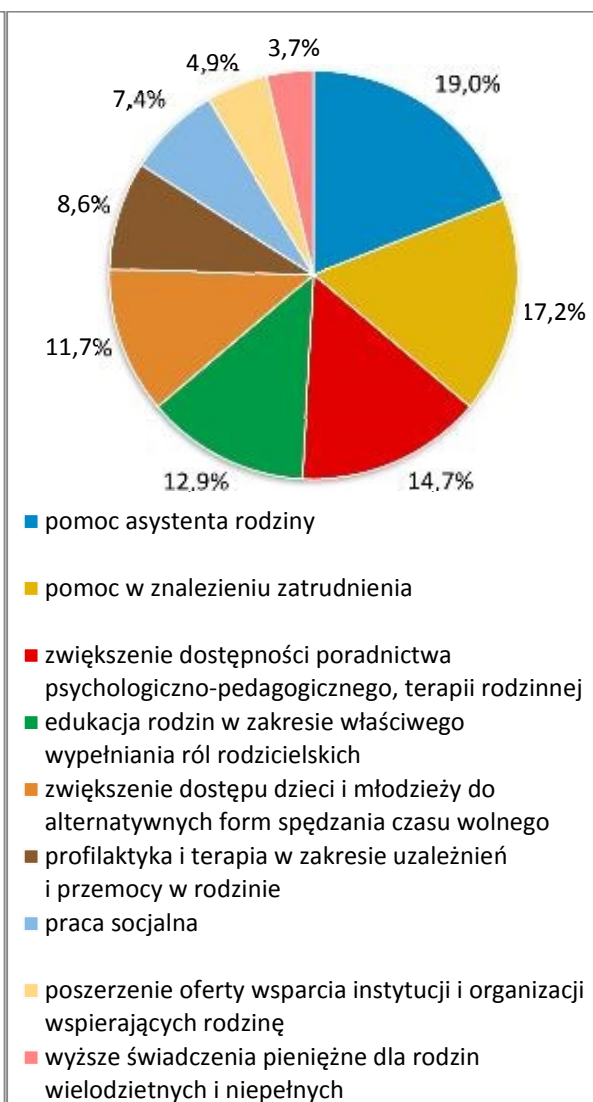
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść zapewnienie schronienia (14,6%), prowadzenie pracy socjalnej (13,9%), tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (12,6%) oraz udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (11,9%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

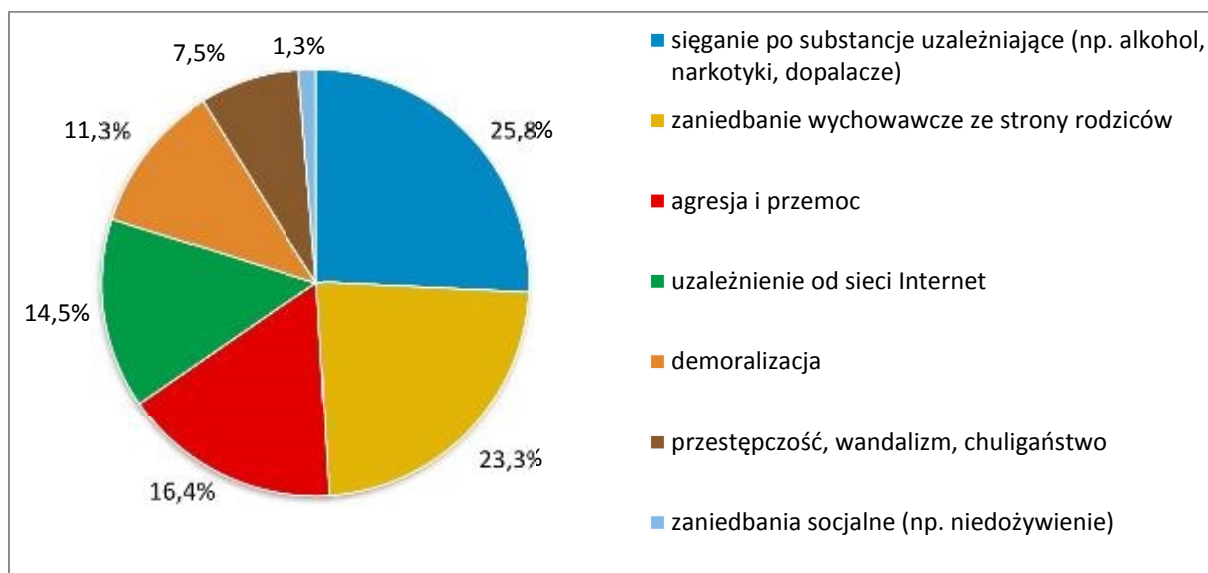
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (27,8%) oraz niski poziom umiejętności wychowawczych (25,7%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali świadczenie pomocy przez asystenta rodziny (19%), udzielanie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (17,2%) oraz zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, terapii rodzinnej (14,7%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

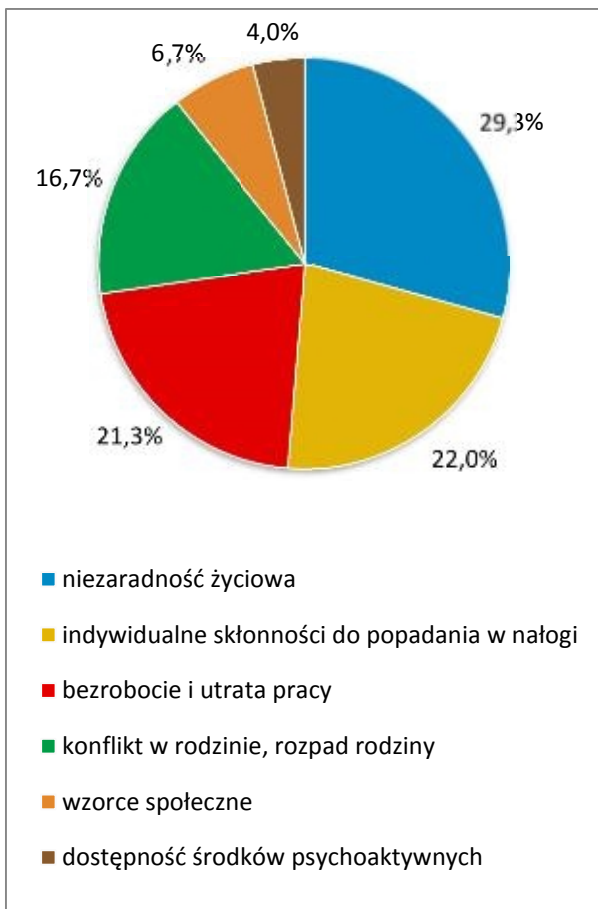

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

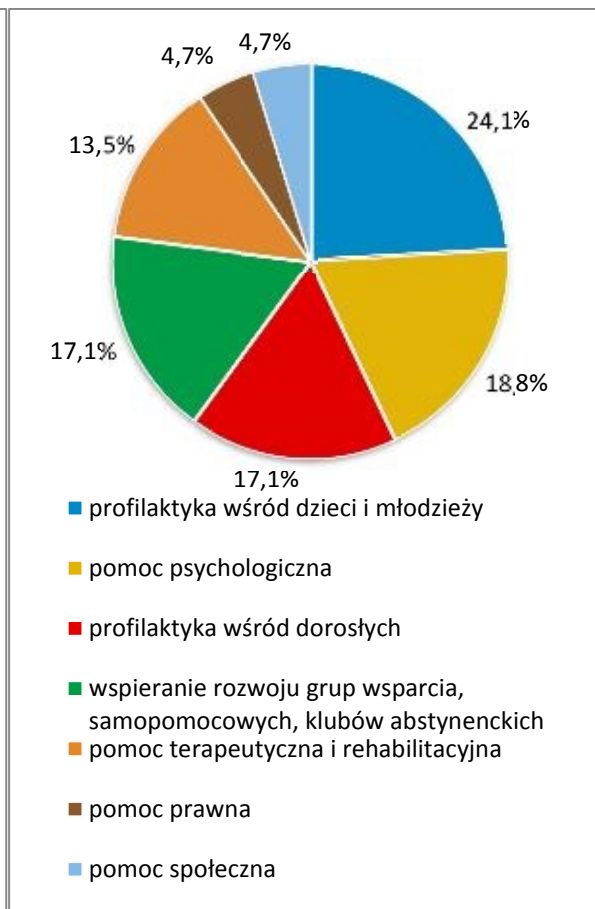
Według ankietowanych do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (25,8%), zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (23,3%), a także agresję i przemoc (16,4%) oraz uzależnienie od sieci Internet (14,5%).

W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (29,3%), indywidualne skłonności do popadania w nałogi (22%), bezrobocie i utratę pracy (21,3%) oraz konflikt w rodzinie i jej rozpad (16,7%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (24,1%) oraz dorosłych (17,1%), zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (18,8%) oraz wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych, klubów abstynenckich (17,1%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby

najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 46. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 47. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

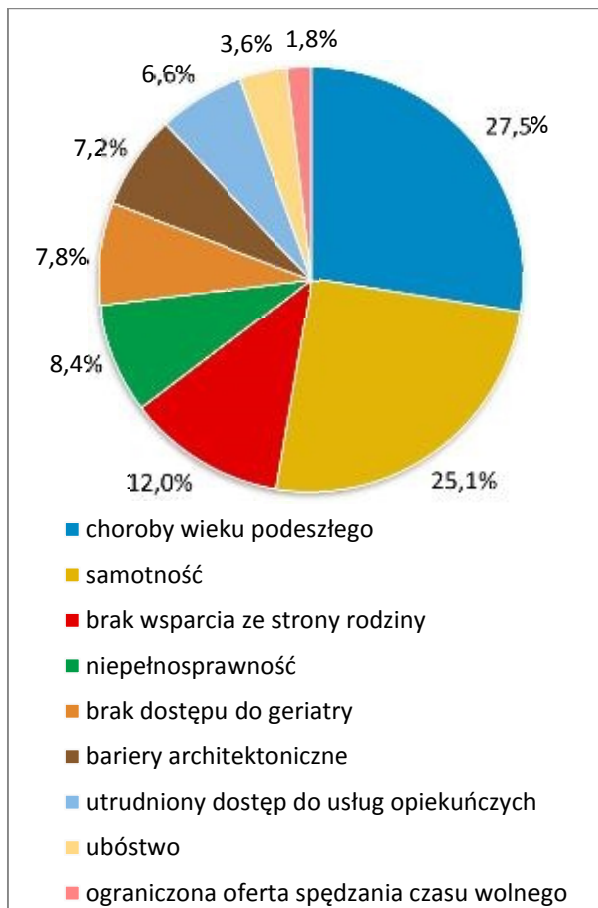
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (łącznie 52,3%) stwierdziła, że nie zna przypadków przemocy w rodzinie w gminie lub o nich nie słyszała. Odmiennego zdania było w sumie 47,6% ankietowanych.

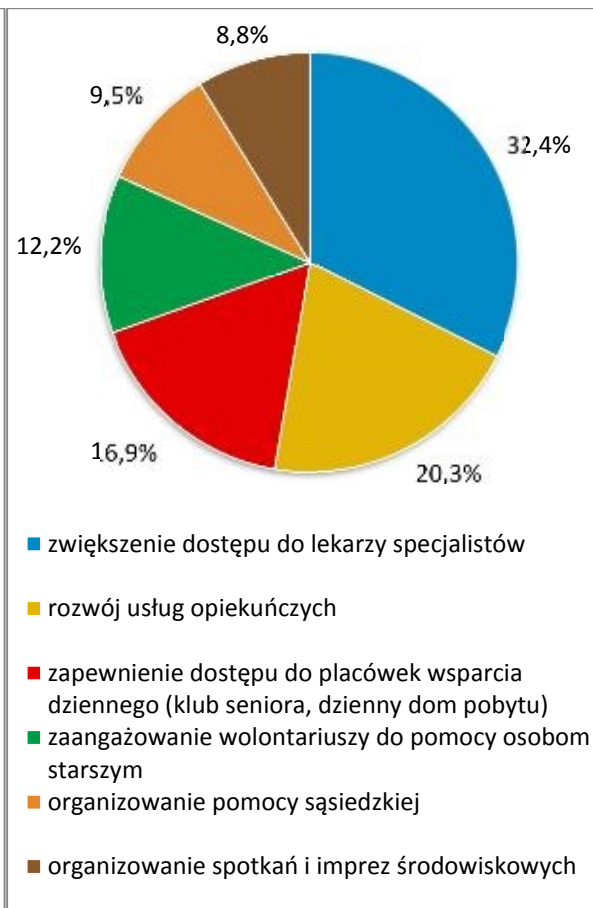
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (19,1%), prowadzić poradnictwo i interwencje oraz profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (17,8%) oraz motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (16,4%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 48. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 49. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

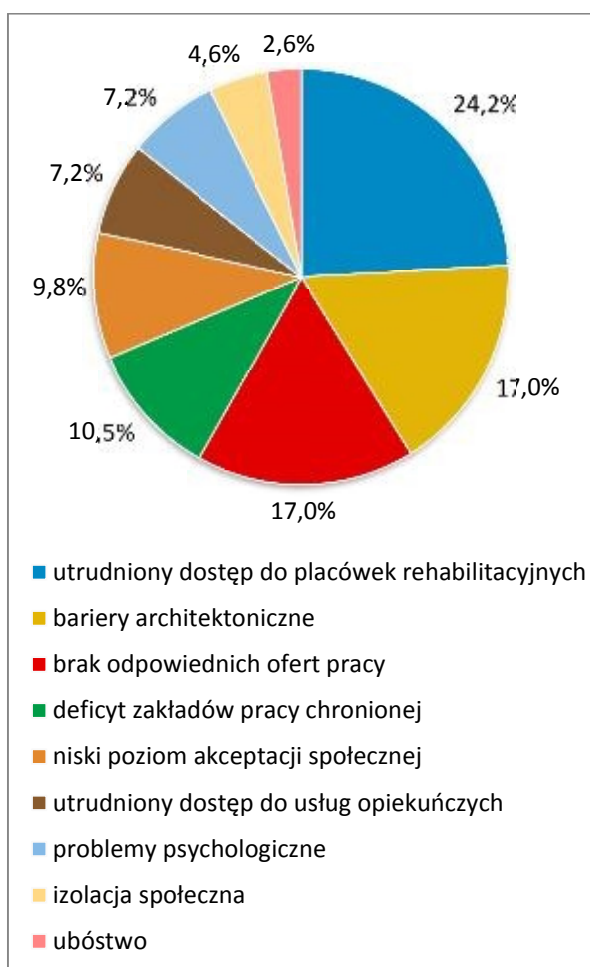
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są choroby wieku podeszłego (27,5%) i samotność (25,1%).

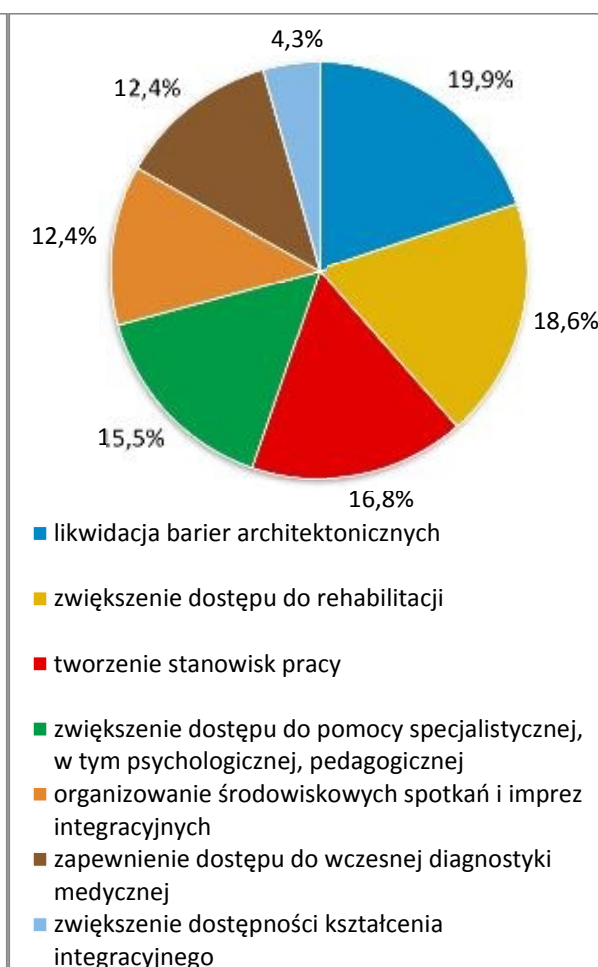
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (32,4%), rozwój usług opiekuńczych (20,3%) i zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 16,9%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 50. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 51. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

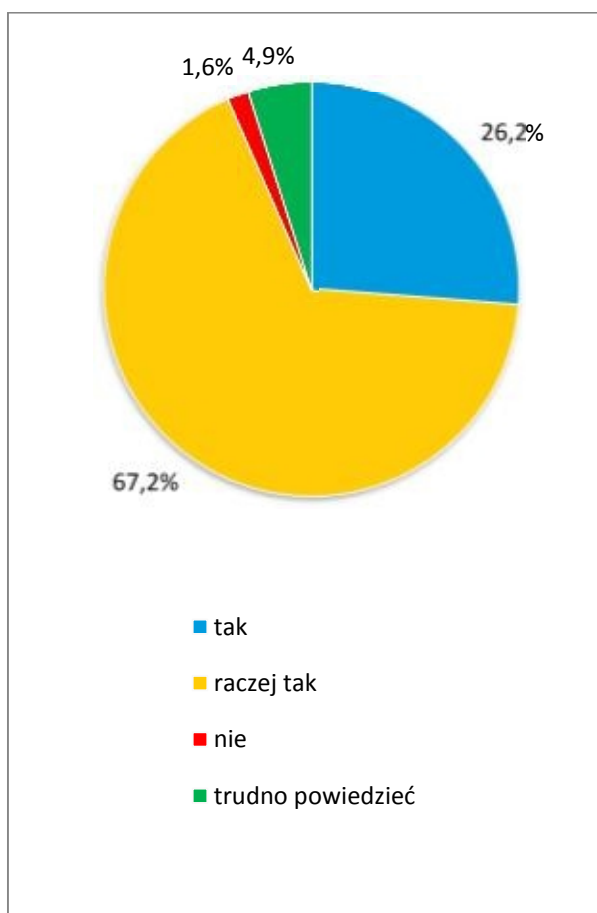
Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (24,2%) oraz bariery architektoniczne i brak odpowiednich ofert pracy (po 17%).

W opinii ankietowanych działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na

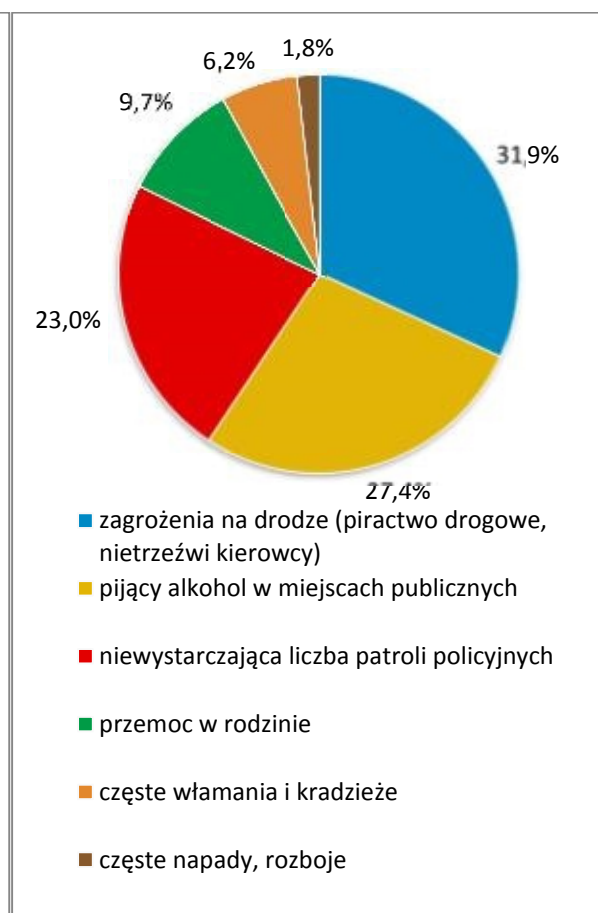
likwidacji barier architektonicznych (19,9%), zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (18,6%) oraz tworzeniu stanowisk pracy (16,8%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 52. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

Wykres 53. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

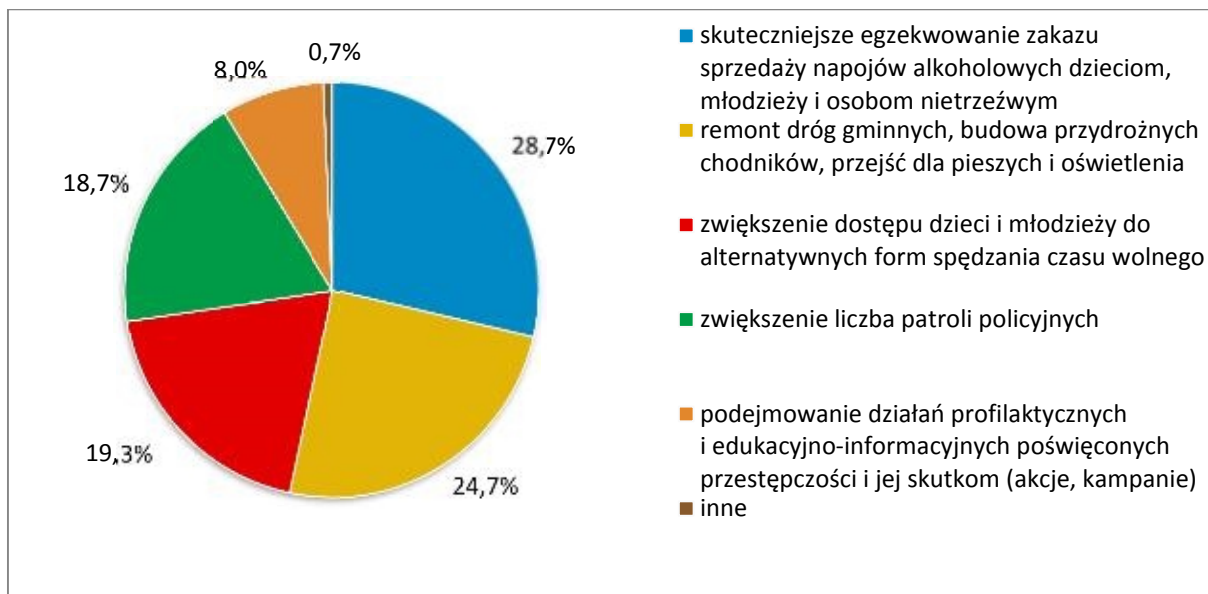

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 93,4%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Jedynie 1,6% badanych było odmiennego zdania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 31,9%), osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (27,4%) oraz niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (23%).

Wykres 54. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (28,7%), remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (24,7%), zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (19,3%) oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych (18,7%).

15. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ podejmowanie skutecznych działań na rzecz ograniczenia bezrobocia ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy i szkoleniach, o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ zapewnianie wsparcia dla osób zagrożonych bezdomnością i wychodzących z bezdomnością ▪ wspieranie rodzin ze strony asystenta rodziny ▪ dobra dostępność szkolnictwa podstawowego ▪ funkcjonowanie w gminie żłobka ▪ działalność Ośrodka Kultury i Sportu, Biblioteki Publicznej i Zamku ▪ działalność dwóch świetlic środowiskowych ▪ dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego ▪ działalność GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, Punktu Konsultacyjnego ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ▪ świadczenie w gminie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ funkcjonowanie w gminie Dziennego Domu Seniora+, Domu Seniora Bożena II, Jurajskiego Centrum Seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku i Ośrodka opiekuńczo-pielęgnacyjnego ▪ podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie ▪ brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności ▪ brak warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niewystarczający dostęp do opieki przedszkolnej ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadpodstawowym ▪ niedostateczna dostępność specjalistycznej opieki zdrowotnej, w tym do opieki geriatrycznej ▪ niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej ▪ niewystarczające działania profilaktyczne, informacyjne, edukacyjno-szkoleniowe w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ brak w gminie grup samopomocowych dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ brak w gminie mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie ▪ niewystarczająca liczba osób świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym ▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych

<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomoc dla osób starszych ze strony rodziny ▪ istnienie bazy rehabilitacyjnej w gminie ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego ▪ dobrze wykwalifikowana i odpowiednia do potrzeb kadra OPS-u ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta pomocy społecznej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościoła 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie ▪ zbyt niska skala działań służących pozyskaniu środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ deficyt podmiotów ekonomii społecznej w gminie, działających w obszarze polityki społecznej ▪ brak wolontariatu w gminie, w tym wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozyskiwanie inwestorów i tworzenie nowych miejsc pracy ▪ rozwój turystyki, w tym agroturystyki ▪ duży potencjał inwestorów w regionie ▪ skuteczniejsze pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ rozwój budownictwa socjalnego ▪ zwiększająca się świadomość społeczna na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie ▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ rozwijanie nowych form aktywności wśród seniorów i osób z niepełnosprawnościami ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ rozwój sektora ekonomii społecznej, w tym sektora pozarządowego oraz zacieśnianie z nim współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ występowanie w gminie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ wzrost poziomu bezrobocia w kraju i spadek dynamiki w gospodarce spowodowany epidemią Covid-19 ▪ kryzys rodziny i rozluźnienie więzi rodzinnych ▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ coraz większy dostęp do używek ▪ rosnąca liczba rodzin wymagających interwencji i podjęcia działań interdyscyplinarnych z powodu przemocy w rodzinie ▪ zwiększająca się liczba osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych

▪ zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej▪ podnoszenie kwalifikacji przez pracowników OPS-u▪ wzrost aktywności obywatelskiej▪ rozwój wolontariatu	▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych▪ zagrożenie wypaleniem zawodowym wśród pracowników pomocy społecznej▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej▪ biurokracja w pomocy społecznej

16. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Ogrodzieniec, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności stały wzrost liczby osób starszych, któremu towarzyszy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;
- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej, a także rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie i zacieśnienie współpracy z sektorem obywatelskim.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021-2027. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy

jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:** zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
2. **Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej:** udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;
3. **Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego:** tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej;
4. **Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;
5. **Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
6. **Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** rozwijanie sektora pomocy społecznej oraz wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w mieście oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Ogrodzieniec w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 jest:

Podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wzmacnianie rodzin oraz integrowanie społeczności lokalnej.

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, czas realizacji oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.:

Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.
2. Rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
3. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Kontynuowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach dziennego domu pobytu, gminnych placówek kulturalnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi; utworzenie klubu seniora.
6. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał.
7. Udział w realizacji programów „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” i „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością”.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
9. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami pracy chronionej, zakładami aktywności zawodowej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.
10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Dzienny Dom Senior+, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, gminne niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Prognoza zmian:

Efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, wyższy standard świadczonych usług, lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.:

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej.

Cele operacyjne:

1. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.
2. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez rozszerzenie oferty funkcjonującego w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie.
2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.
3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.
6. Tworzenie w gminie mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie, w razie potrzeby zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Zawierciu.
7. Tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych.
3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.
5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Partnerzy w realizacji:

Niepubliczne placówki ochrony zdrowia, gminne niepubliczne placówki oświatowe, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 3.:

Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego.

Cele operacyjne:

1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy.
2. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.

1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych.
2. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej.
3. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystycznej.
4. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności.
5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.
6. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
7. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego.

8. Udzielanie przez OPS świadczenia wychowawczego i świadczenia „Dobry Start”.
9. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
10. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek).
11. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
12. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym spółdzielni socjalnych.
13. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy z placówkami świadczącymi wsparcie w tym zakresie.
14. Tworzenie w gminie mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.
15. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
16. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także podejmowanie współpracy z Kościołem.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, gminne niepubliczne placówki oświatowe, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Prognoza zmian:

Aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, nowe miejsca pracy w gminie, wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 4.:

Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju

Cele operacyjne:

1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.
2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, głównie asystenta rodziny, a także placówek oświatowych.
4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.
6. Podjęcie działań w kierunku zwiększenia dostępu do opieki przedszkolnej.
7. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin.
8. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży, m.in. poprzez rozwijanie służącej temu infrastruktury oraz zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku.
9. Tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
10. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.

11. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.
12. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zawierciu, gminne niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, niepubliczne placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom i zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościoł, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających.

Cel strategiczny 5.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2:

1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów.
3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych.
4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.

Partnerzy w realizacji:

Niepubliczne placówki ochrony zdrowia, gminne niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 6.:

Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego.

Cele operacyjne:

1. Rozwijanie sektora pomocy społecznej.
2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadre OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach.
2. Zwiększenie liczby asystentów rodziny.
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.
5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej OPS-u.
6. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.
3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej.
4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.

5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Burmistrz Miasta i Gminy, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większe kompetencje kadr pomocy społecznej, wyższa jakość świadczonych usług, zwiększenie aktywności mieszkańców, zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2021-2027 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Program Współpracy Gminy Ogrodzieniec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Miejską i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert).

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ogrodzieniec na lata 2021-2027 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Ogrodzieńcu. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 18. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2027 (w zł)

2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.	2027 r.
12.830.344	13.330.344	13.830.344	14.330.344	14.830.344	15.330.344	15.830.344

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2017-2019.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną

wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe (dla każdego wskaźnika określono jego wartość początkową za rok 2019 oraz wartość docelową w ostatnim roku realizacji dokumentu). W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Tabela 19. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii

wskaźnik monitoringowy	wartość w 2019 r.	wartość docelowa w 2027 r.
Cel strategiczny 1		
liczba osób w wieku poprodukcyjnym (oraz ich udział w ogóle mieszkańców)	2.274 (25,1%)	2.426 (27%)
liczba seniorów objętych pomocą społeczną	51	87
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności	74	84
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	10	15
liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2	5
liczba osób korzystających z dziennego domu pobytu	15	60
liczba osób korzystających z klubu seniora	0	30
liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery	2	8
liczba nowo utworzonych przez gminę i jej jednostki organizacyjne miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością	3	13
liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia	10	15
liczba osób objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej	8	15
liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne	0	5

cel strategiczny 2		
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie	35, 0, 0	52, 3, 3
liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego	16	25
liczba grup samopomocowych (oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem)	0	3 (30)
liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego	24	36
liczba mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie (oraz liczba osób z nich korzystających)	0 (9)	1 (12)
liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia	4	10
liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	0	4
liczba przedsięwzięć miasta w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	3	5
liczba porad udzielonych w ramach podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej	33.045	35.000
liczba realizowanych programów zdrowotnych (oraz liczba osób nimi objętych)	1 (267)	2 (600)
cel strategiczny 3		
liczba podmiotów gospodarczych w gminie	945	953
liczba osób bezrobotnych w gminie	188	193
liczba mieszkańców gminy objętych przez Powiatowy Urząd Pracy wsparciem	210	215
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności	114, 86, 8	120, 93, 6
liczba rodzin pobierających świadczenia pomocy społecznej, świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego	100, 330, 26	110, 340, 30
liczba gospodarstw pobierających dodatki mieszkaniowe (i energetyczne)	24 (1)	26(2)
liczba dzieci, którym przyznano świadczenia wychowawcze (oraz świadczenie „Dobry Start”)	1.363 (1.642)	1.406 (1.700)
liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	17	20
liczba podmiotów ekonomii społecznej	29	33
liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie	8	6
liczba mieszkań komunalnych (w tym socjalnych)	250 (0)	250 (10)
liczba programów i projektów realizowanych na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym	0	1
cel strategiczny 4		
liczba rodzin objętych pracą socjalną	107	130
liczba asystentów rodziny (oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem)	1 (11)	2 (20)
liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym	1	3
liczba placówek/filii wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (i liczba osób objętych w ich ramach opieką)	2 (30)	3 (60)
liczba realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka (oraz liczba osób nimi objętych)	0	2
cel strategiczny 5		
liczba popełnionych i wykrytych przestępstw	121 (95)	110 (90)
liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych (w zakresie profilaktyki)	21	30

liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze	3	5
cel strategiczny 6		
liczba pracowników OPS-u (w tym liczba pracowników socjalnych)	17 (4)	20 (4)
liczba pracowników OPS-u, którzy uczestniczyli w kursach i szkoleniach	13	17
liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej	3	6
liczba wspieranych przez samorząd miasta organizacji pozarządowych	29	35

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec.

SPIS TABEL I WYKRESÓW**Tabele:**

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2017-2019.....	20
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	25
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie.....	27
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	28
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie.....	29
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	36
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	39
Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w 2019 roku	42
Tabela 9. Kadra OPS-u w 2019 roku.....	44
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2017-2019.....	45
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2017-2019	49
Tabela 12. Dzieci z gminy umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2017-2019	51
Tabela 13. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2017-2019	52
Tabela 14. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2017-2019.....	53
Tabela 15. Instytucje wsparcia w gminie.....	54
Tabela 16. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	55
Tabela 17. Organizacje pozarządowe w gminie	58
Tabela 18. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2027 (w zł)	95
Tabela 19. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii	96

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2017-2019 ..	15
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2017-2019	16
Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2017-2019	19
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2019.....	19
Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie.....	20
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2017-2019	21
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku	21
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2017-2019* .	22
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2017-2019	22
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie zawierciańskim, w województwie śląskim i w kraju w latach 2017-2019 (w %).....	23
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia.....	24
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2019 roku	30
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2019 roku .	30
Wykres 19. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2019 roku	31
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.	33
Wykres 21. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	33
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	34
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.....	34
Wykres 24. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Zawierciu do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019 .	35
Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019	37
Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2017-2019.....	38

Wykres 27. Osoby w gminie, którym w latach 2017-2019 udzielono pomocy i wsparcia	46
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie	46
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie pieniężne	47
Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie niepieniężne	47
Wykres 31. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019 (liczba osób w rodzinach)	48
Wykres 32. Warunki życia w gminie	60
Wykres 33. Problemy najczęściej dotyczące mieszkańców gminy	61
Wykres 34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	62
Wykres 35. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?.....	63
Wykres 36. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?.....	63
Wykres 37. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	64
Wykres 38. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	64
Wykres 39. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	65
Wykres 40. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	65
Wykres 41. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	66
Wykres 42. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	66
Wykres 43. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	67
Wykres 44. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	68
Wykres 45. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	68
Wykres 46. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	69

Wykres 47. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	69
Wykres 48. Problemy najczęściej dotyczące osoby starsze z gminy	70
Wykres 49. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	70
Wykres 50. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy	71
Wykres 51. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	71
Wykres 52. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	72
Wykres 53. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	72
Wykres 54. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	73